

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

**Odchod amerických vojsk z Vietnamu během let
1968 – 1973 v mezinárodním kontextu**

Jan Němec

**Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta filozofická**

Katedra historických věd

Studijní program Historické vědy

Studijní obor Obecné dějiny

Bakalářská práce

**Odchod amerických vojsk z Vietnamu během let
1968 – 1973 v mezinárodním kontextu**

Jan Němec

Vedoucí práce:

PhDr. Dipl.-Pol. Martin Jeřábek, Ph.D.

Katedra historických věd

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2013

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literatury.

Plzeň, duben 2013

.....

Tímto bych rád poděkoval vedoucímu práce PhDr. Dipl.-Pol. Martinu Jeřábkovi, Ph.D. za cenné připomínky, ochotu a vstřícnost při vypracování této bakalářské práce.

OBSAH

1	ÚVOD	1
	1.1 Cíle a struktura práce	1
	1.2 Metodologie	2
	1.3 Zhodnocení literatury	3
2	SPOJENÉ STÁTY AMERICKÉ A VÁLKA VE VIETNAMU	5
3	POSTOJE MEZINÁRODNÍCH AKTÉRŮ K VÁLCE VE VIETNAMU	9
	3.1 Sovětský svaz.....	9
	3.2 Čína	13
	3.3 OSN	16
	3.4 Velká Británie.....	20
	3.5 Francie.....	23
	3.6 Japonsko.....	24
4	OFENZÍVA TET	28
	4.1 Bitva o Khe Sanh	28
	4.2 Útok na jihovietnamská města.....	29
5	VLIV OFENZÍVY TET NA DALŠÍ VÝVOJ VÁLKY	32
6	PRŮBĚH MÍROVÝCH JEDNÁNÍ	35
	6.1 Jednání v Paříži	35
	6.2 Tajná jednání mezi Henry Kissingerem a Le Duc Thoem	38
7	MÍROVÁ DOHODA Z ROKU 1973 A JEJÍ HODNOCENÍ	42

8	ODCHOD AMERICKÝCH VOJSK Z VIETNAMU A SJEDNOCENÍ ZEMĚ V ROCE 1975	46
	7.1 Vietnamizace konfliktu	46
	7.2 Zahájení stahování a postupný odchod amerických vojsk	48
	7.3 Cesta ke sjednocení Vietnamu v roce 1975	49
9	ZÁVĚR.....	52
10	SEZNAM ZKRATEK	55
11	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	56
	11.1 Literatura.....	56
	11.2 Elektronické zdroje	57
	11.2.1 Dokumenty a dobový tisk.....	57
	11.2.2 Písemné publikace.....	60
	11.2.3 Články	61
	11.3 Internetové zdroje	64
12	RESUMÉ	65
13	PŘÍLOHY.....	66
	13.1 Obrazová příloha	66
	13.2 Časová osa	70

1 ÚVOD

Po porážce Francouzů u Dien Bien Phu v roce 1954 se konala Ženevská konference. Zúčastněné státy zde jednaly o budoucnosti této země. Výsledkem konference bylo několik dohod. Celý Vietnam byl rozdělen na dvě země. Jižní Vietnam s vládou v Saigonu a Severní Vietnam s vládou v Hanoji. Pomyslnou hranici mezi těmito státy tvořila 17. rovnoběžka. Vietnam se měl sjednotit podle výsledků demokratických voleb, které se v zemi měly konat do dvou let. Spojené státy americké se ihned po konferenci začaly ve Vietnamu angažovat. Problém pro ně představovalo osvobozené levicové hnutí Viet Minh vedené Ho Či Minhem. Viet Minh nabýval na síle a Washington chtěl dostat Jižní Vietnam z komunistického vlivu. Spojené státy ale nejdříve musely vytvořit v Saigonu vládu, která by jim byla nakloněna. Vhodnou osobou se stal přesvědčený antikomunista Ngo Dinh Diem. Po zmanipulovaných volbách se Diem stal prezidentem Jižního Vietnamu. Nebyl ale dostatečně silný, aby mohl zvítězit v celostátních volbách. Proto Spojené státy dohodnuté volby odmítly a argumentovaly tím, že nepodepsaly Ženevskou smlouvu. V té době již americký prezident Eisenhower zasílal Saigonu hospodářskou a vojenskou pomoc. V roce 1955 působilo v Jižním Vietnamu 700 amerických poradců. Severovietnamská armáda také sílila a posílala své instruktory, kteří cvičili komunistické partyzány na území Jižního Vietnamu. Napětí ve Vietnamu sílilo a docházelo častým střetům mezi partyzány a ARVN. Spojené státy se do války oficiálně zapojily v roce 1964 po severovietnamské agresi v Tonkinském zálivu.

1.1 Cíle a struktura práce

V bakalářské práci hodlám najít odpovědi na otázku, jaké byly příčiny odchodu amerických vojsk z Vietnamu. Pro odpověď jsem si stanovil tři základní hypotézy, které vyvrátím nebo potvrdím v závěru mé práce.

První hypotézou je tlak západních mocností včetně OSN na Spojené státy, aby ukončili svoji účast ve Vietnamu. Druhou hypotézou je

obava Spojených států z možného vojenského střetnutí se Sovětským svazem nebo s Čínou. Třetí hypotézou, která vedla ke stažení Američanů z Vietnamu, je reakce veřejného mínění ve Spojených státech po ofenzívě Tet, kdy se občané Spojených států začali stavět k válce negativně a chtěli co nejrychlejší ukončení konfliktu.

Práce je rozdělena do tří hlavních částí. V první části se věnuji ofenzívě Tet a jejími důsledky. Ofenzívu Tet považuji za zlomový bod celé války, protože měla značný psychologický dopad na veřejné mínění ve Spojených státech. Ofenzíva znamenala velké vojenské vítězství americké armády. Paradoxně po tomto vítězství lid v Americe požadoval ukončení konfliktu ve Vietnamu prostřednictvím masivních demonstrací. Ve druhé části se zabývám postojem mezinárodních aktérů. Válka ve Vietnamu zasáhla také mezinárodní sféru. Hlavně pak tradiční soupeření dvou bloků ve studené válce. Západní svět včetně OSN se pokoušel najít co nejrychleji mírové řešení. Do války se nezapojil výraznou měrou žádný třetí stát. Ve třetí části analyzuji pařížská mírová jednání a samotný odchod amerických vojsk. Hledání míru bylo kvůli postoji Hanoi a Washingtonu velmi složité. Nikdo nechtěl zpočátku dělat ústupky. K vyjednání mírů přispěla tajná jednání, která probíhala současně s mírovými rozhovory v Paříži. Spojené státy začaly stahovat své vojáky z Vietnamu již v průběhu mírových zasedání.

1.2 Metodologie

Hlavním zdrojem pro vypracování této práce bude primární i sekundární literatura. Budu vycházet z převážně historických studií v anglickém jazyce, elektronických archivních dokumentů a z dobových i současných cizojazyčných periodik.

Nejčastěji v této práci bude využívána přímá i nepřímá historická metoda. Přímou metodou prozkoumám dobové cizojazyčné archiválie dostupné z internetových zdrojů a paměti přímých aktérů. Nepřímou metodu použiji pro analýzu české i cizojazyčné literatury. V jednotlivých

kapitolách a podkapitolách postupuji podle progresivní metody.¹ Sleduji zde postup událostí, jak po sobě časově následovaly. Hlavní část práce jsem ale strukturoval paralelně s ohledem na časovou osu. V práci se zabývám zlomovým bodem války v roce 1968 až do odchodu amerických vojsk v roce 1973, ovšem mezinárodní postoj k válce ve Vietnamu popisuji v průběhu celého amerického zapojení. V kontextu získaných informací poté provedu analýzu všech aspektů, které pak utvoří argumentační prostor, při níž zodpovím výzkumnou otázku práce.

1.3 Zhodnocení literatury

Pro popis událostí během ofenzívy mi nejvíce pomohla kniha *Dějiny vietnamské války*² od Marca Freye, který se zabývá převážně politikou Spojených států ve druhé polovině 20. století ve Vietnamu. Další kniha, z které jsem čerpal k tomuto tématu, je *Úplná historie Vietnamské války*³ od amerického autora Douglase Welshe. Welsh je americký vojenský historik a je rovněž veterán vietnamské války. Jeho studie tedy obsahuje množství faktických údajů o ofenzívě Tet. Ke studii mezinárodního pojetí války jsem čerpal převážně z cizojazyčných zdrojů. Výchozí kniha pro mě byla *Allied participation in Vietnam*⁴ od Stanleyho Larsena a Jamese Collinse. Kniha obsahuje přehled všech zemí, které se do války ve Vietnamu přímo zapojily, a stručně popisuje úkony těchto zemí ve válce. Státy, které jsem se ve své práci zohlednil, mají svoji samostatnou hlavní studii. Některé se věnují přímo danému tématu např.: studie *China's Involvement in the Vietnam War, 1964-69*⁵ a *A 'special relationship'?*:

¹Více k metodologii v IGGERS, Geore G., Dějepisectví ve 20. století. Od vědecké objektivy k postmoderní výzvě, Praha 2002 91 – 95.

²FREY, Marc, Dějiny vietnamské války. Tragédie v Asii a konec amerického snu, Litomyšl 2003.

³WELSH, Douglas. Úplná historie vietnamské války, Praha 1995.

⁴STANLEY, LAWTON, Jr. Allied participation in Vietnam. Honolulu 2006.

⁵Chen Jian, China's Involvement in the Vietnam War, 1964-69, Cambridge 1995.

*Harold Wilson, Lyndon B. Johnson, and Anglo-American*⁶ nebo se zabývají obecnými mezinárodními vztahy jako studie *Japanese relations with Vietnam, 1951-1987*⁷ Dále jsem použil projevy amerických prezidentů Johnsona a Nixona k národu, které jsem získal z elektronických zdrojů Ministerstva zahraničí Spojených států amerických www.history.state.gov, elektronický archiv amerického prezidenta Lyndona Johnsona www.lbjlib.utexas.edu nebo elektronický archiv událostí, které jsou zaměřeny na americké prezidenty z www.presidency.ucsb.edu.

Pro lepší analýzu mírových jednání jsem čerpal z knihy od českého profesora Milana Syručka *V zajetí džungle*⁸. Syruček se již více jak 40 let věnuje zahraniční politice a problematice Indočíny. Pro detailnější pohled jsem využil knihy Henryho Kissingera *Roky v Bílém domě*⁹, kde autor sepisuje svoje paměti. Autor byl nejdůležitějším činitelem mírových jednání ze strany Spojených států, proto zde velmi podrobně popisuje nejen, jak rozhovory pobíhaly, ale zároveň líčí atmosféru jednotlivých jednání. Kompletní znění mírové smlouvy z Paříže jsem získal z internetových stránek www.cvce.eu. CVCE je interdisciplinární výzkumné a dokumentační centrum v Lucembursku, jehož úkolem je vytvářet, publikovat a předávat znalosti v inovativním digitálním prostředí. Pro informace o vietnamizaci konfliktu a odchodu amerických vojsk z Vietnamu byly použity převážně elektronické informace ze stránek www.historyplace.com, kde jsou popisovány události o válce ve Vietnamu mezi lety 1969 – 1975.

⁶ COLMAN, Jonathan, A 'special relationship'?: Harold Wilson, Lyndon B. Johnson, and Anglo-American, New York 2004.

⁷ SHIRAIISHI, Masaya, Japanese relations with Vietnam, 1951-1987, Ithaca 1990.

⁸ SYRUČEK, Milan. V zajetí džungle. Nejdelší válka 20. století, Praha 2007.

⁹ KISSINGER, Henry, Roky v Bílém domě, Praha 2006.

2 SPOJENÉ STÁTY AMERICKÉ A VÁLKA VE VIETNAMU

Po vstupu amerických vojsk do Vietnamu nabrala válka zcela jiný rozměr. Po Ženevské konferenci vláda Spojených států amerických chtěla v Jižním Vietnamu udržet demokracii. Probíhala studená válka a podle toho se také americká strategie ubírala. Kvůli možnému střetnutí s Čínou Spojené státy americké (dále jen Spojené státy) zaměřily své působení v celé Indočíně pouze na území Jižního Vietnamu. Pozemními vojsky nepřekročily 17. rovnoběžku směrem na sever. Snažily se o vyčištění jihovietnamského území od vietnamských komunistů. Tato strategie nebyla úspěšná. Nepřehledná a těžko prostupná džungle byla pro převážně mladé americké vojáky velmi nehostinná. Válka se tak pro Spojené státy protáhla více, než kdokoliv mohl předpovídat.

Spojené státy oficiálně vstoupily do války 7. srpna 1964. Po incidentu v Tonkinském zálivu, který se odehrál o tři dny dříve. Senát a Sněmovna reprezentantů společně schválily rezoluci, podle které: *Kongres schválí a podpoří rozhodnutí prezidenta jako vrchního velitele, aby se přijala veškerá nezbytná opatření k odražení jakéhokoliv ozbrojeného útoku proti silám spojených států a aby se zabránilo další agresi.*¹⁰ Hlavní generál, který vedl všechny americké operace mezi lety 1964 - 1968, byl William Westmoreland. Počáteční taktika byla narýsována na tři roky. Do roku 1966 bylo naplánováno vytvoření funkční jihovietnamské armády. Následně měla americká vojska společně s Jihovietnamci zlikvidovat rozsáhlou ofenzívou veškeré nepřátele na území Jižního Vietnamu.¹¹ Američané tento plán nesplnili a po celou dobu války se drželi převážně v defenzívě. Problém představovala spolupráce mezi Američany a Jihovietnamci, protože USA neovládaly dobře jazyk a také neznaly vietnamské zvyky. Značnou roli zde sehrála jazyková bariéra a také neznalost vietnamské kultury. Průměrný věk amerických

¹⁰ General Records of the United States Government, Tonkin Gulf Resolution 1964. Dostupné z: <http://www.ourdocuments.gov/doc.php?flash=true&doc=98>. Datum náhledu: 2. 8. 2012.

¹¹ SYRUČEK, s. 176.

vojáků sloužících ve Vietnamu byl pouze 19 let, zatímco v 2. světové válce to bylo 26 let.¹² ARVN rovněž nespolupracovala, tak jak si Američtí vojevůdci představovali. Jihovietnamská vojska prokazovala v době války, s výjimkou ofenzívy Tet, velmi nízkou bojeschopnost.

V prvních měsících války dosahovala americká vojska úspěchů, ale k podstatným výsledkům to nevedlo. Po Ho Či Minhově stezce do Jižního Vietnamu proudilo stále více vojáků a vojenského materiálu. Lyndon Johnson proto dal souhlas k zahájení bombardování Severního Vietnamu. Americký prezident nejdříve veškeré letecké operace na území nepřítele odmítal, protože se obával reakce Číny. Než povolil bombardování, strávil velké množství času společně se svými poradci, aby studoval mapy Severního Vietnamu. Prezident nakonec vyznačil cíle a místa, kde se mohou a nemohou svrhnout bomby, aby nevyprovokoval sousední Čínu. Operace Rolling thunder (z angl. překladu Dunivý hrom) začala 2. března 1965. K akci vzlétlo přes sto amerických letadel.¹³ Eliminace nepřítele byla úspěšná, ale nikdy nebylo možné jej zcela zlikvidovat. Partyzánským jednotkám se vždy podařilo nějakým způsobem uniknout. K tomu jim pomáhaly i sítě tunelů, které zde byly vykopány už během první indočínské války.

V prvních měsících roku 1968 proběhla ofenzíva Tet. Druhá polovina roku 1968 a rok 1969 byl pro válku poklidný. Severovietnamské síly se vzpamatovávaly z prohry po ofenzívě Tet. V květnu 1970 podnikl americký prezident Nixon invazi do Kambodži, jejíž hranice se nacházely pouze 60 kilometrů od Saigonu. Spojené státy tak rozšířily válku ještě na další území. Operace ale nepřinesla tížený úspěch a kromě ukořistění velkého množství vojenského materiálu, se americkým jednotkám nepodařilo najít nepřátelské základy. Další invaze, tentokrát do sousedního státu Laosu, se uskutečnila o rok později v březnu. Kongres

¹² FREY, s. 107.

¹³ The Jungle War 1965 – 1968. Dostupné z: <http://www.historyplace.com/unitedstates/vietnam/index-1965.html>. Datum náhledu: 2. 8. 2012.

zakázal účast pozemních vojsk Spojených států na této akci, a tak Američané podporovali jihovietnamské jednotky pouze letecky. Vstup do Laosu opět nic podstatného nevyřešil. V roce 1972 bylo ve Vietnamu již jen 15 000 amerických vojáků.¹⁴ Komunistické síly v březnu téhož roku provedly mohutný výpad na jih. Během tzv. Velikonoční ofenzívy se severovietnamským vojskům podařilo dostat až několik desítek kilometrů před Saigon. Avšak s pomocí amerických náletů se podařilo ARVN nepřítele zatlačit zpět na jejich území. Američané provedli poslední významnější bojové akce v září, kdy se podíleli na znovudobytí jihovietnamských provincií na severu země.¹⁵

Názory amerického prezidenta se již v prvních letech války neshodovaly s názory generála Westmorelanda. Ten se snažil o nasazení mnohem většího počtu amerických vojáků ve Vietnamu. Westmoreland chtěl prosadit letecké nálety i v blízkosti hranic Severního Vietnamu s Čínou. Během bitvy u Khe Sanh chtěl generál dokonce použít jadernou zbraň.¹⁶ Většina těchto návrhů byla Johnsonem odmítnuta, protože se obával čínského zapojení do války. Kvůli přetrvávajícím neshodám v otázce vietnamské války se prezident Johnson rozhodl vyměnit několik aktérů v Bílém domě. Ve funkci poradce pro národní bezpečnost skončil v roce 1966 McGeorge Bundy, nahradil ho Walt Rostow.¹⁷ Jeden z prvních mužů, který si uvědomil, že válka bude složitá, a proto by se měla co nejrychleji převést na jednací stůl, byl ministr obrany Robert McNamara. Ten se pokoušel přesvědčit prezidenta, aby ukončil bombardování Severního Vietnamu, sám se vzdal své funkce v listopadu 1967.¹⁸ Johnson nebyl v hledání mírového řešení ve Vietnamu příliš aktivní. Pokusy o mírová jednání zde sice byly, ale Johnson se tím

¹⁴ FREY, s. 165.

¹⁵ WELSH, s. 153.

¹⁶The Times News, Westmoreland Admits Nuclear Discussions, 1975. Dostupné z: <http://news.google.com/newspapers?nid=1665&dat=19751018&id=9C9PAAAAIBAJ&sjid=LCQEAAAAIBAJ&pg=5263,4157987>. Datum náhledu: 6. 8. 2012.

¹⁷ DURMAN, Karel. Popely ještě žhavé, Praha 2009, s. 24.

¹⁸ FREY, s. 116.

spíše snažil uklidnit veřejné mínění ve Spojených státech. Naopak velkou iniciativu, která by vedla k mírové konferenci, projevily země, které se přímo konfliktu neúčastnily. Johnsona nahradil v roli prezidenta Spojených států 20. ledna 1969 Richard Nixon.

V předvolební kampani v roce 1968 Nixon několikrát prohlásil, že ukončí válku ve Vietnamu. Nixon si vybral nové ministry a jako bezpečnostního poradce si zvolil Henryho Kissingera. Oba dva spolu úzce spolupracovali a věřili, že řešení k ukončení konfliktu ve Vietnamu se nachází ve zlepšení diplomatických styků s Čínou a Sovětským svazem. Prezident si určil tři hlavní cíle, které by vedly k ukončení konfliktu ve Vietnamu. Nejdříve chtěl připravit veřejnost na to, že válku sice ukončí, ale nebude to vojenské vítězství. Dále nechtěl celý Jižní Vietnam opustit v jeden moment. Posledním jeho cílem bylo ukončit válku „čestným“ způsobem. Tyto cíle plnila tzv. vietnamizace a americká dodávka vojenského materiálu ARVN.

3 POSTOJE MEZINÁRODNÍCH AKTÉRŮ K VÁLCE VE VIETNAMU

Vojenská účast Spojených států ve Vietnamu se promítala také na mezinárodní politické scéně. Spojené státy se snažily získat spojence již po porážce Francouzů u Dien Bien Phu, proto v roce 1955 vznikla organizace SEATO. Ta měla za úkol územní a politickou ochranu Jižního Vietnamu, Laosu a Kambodže. Do SEATO patřily Spojené státy, Velké Británie, Francie, Austrálie, Nový Zéland a Pákistán.¹⁹ Spojené státy očekávaly spojeneckou pomoc zejména od dvou evropských velmocí, Velké Británie a Francie, které byly zároveň členy NATO. Fyzicky do bojů na straně Jižního Vietnamu zasáhly jednotky Spojených států amerických, Austrálie, Nového Zélandu, Jižní Koreje, Thajska, Filipín a Španělska. Jižní Korea měla po Američanech ve Vietnamu nejvíce jednotek, okolo 50 tisíc mužů.²⁰ Na straně Severního Vietnamu stála Čína, která dodávala vojenský materiál, později ji ale nahradil Sovětský svaz. K Hanoji si také přidala zprvu neutrální Kambodža, kde po několika incidentech v roce 1965 mezi Jižním Vietnamem a Kambodžou princ Sihanuk přerušil veškeré styky se Spojenými státy a povolil zřízení základny FNO na území Kambodže.²¹ Podobné to bylo také v Laosu, kde začala úřadovat Vlastenecká fronta, která odmítala spolupráci se Spojenými státy a přidala se na stranu komunistů.

3.1 Sovětský svaz

Největší země na světě se nejprve od záležitostí ve Vietnamu distancovala. Společně jako Čína byl i Sovětský svaz jedním z aktérů ženevských jednání. Po incidentu v Tonkinském zálivu vládcí v Kremlu odsuzovali přímé americké zapojení ve Vietnamu. V Severním Vietnamu ještě před rokem 1964 působilo několik vojenských poradců, ale poté co

¹⁹ MCNAB, WIEST, s. 26.

²⁰ STANLEY, COLLINS, s. 23.

²¹ NOŽINA, Miroslav. Dějiny Kambodže, Praha 2007, s. 217.

Nikita Chruščov odmítl dodat Severovietnamcům válečnou techniku, se obě země rozešly.²² Sovětské velení poté kritizovalo Ho Či Minha, že se nesnaží řešit krizi ve svojí zemi mírovou cestou. Na podzim roku 1964 pak Hanoj oznámila, že již nestojí o služby několika málo vojenských poradců ze Sovětského Svazu. Zdálo se že, Severní Vietnam ztratí významného spojence. Vše se ale obrátilo poté, co se změnila vláda v Moskvě. V listopadu 1964 vystřídal v roli prvního tajemníka KSSS Nikitu Chruščova Leonid Iljič Brežněv a jako předseda rady ministrů byl dosazen Alexej Kosygin.²³ Postoj Sovětského svazu vůči vietnamské válce nabral zcela jinou politiku a Moskva se snažila vztahy s Hanojí napravit.

Již v prosinci se konala první jednání o možné podpoře severovietnamských jednotek. Velmi brzy vznikla také dohoda o vojenské pomoci, ta byla podepsána mezi oběma zeměmi 7. února 1965.²⁴ Na základě tohoto dokumentu se Sovětský svaz zavázal, že dodá do Vietnamu velké množství vojenské techniky. Kreml se tímto krokem snažil o redukci stoupajícího čínského vlivu v celé jihovýchodní Asii. Od roku 1968 se Sovětský svaz stal hlavním dodavatelem hospodářské a vojenské pomoci na úkor Číny. Severní Vietnam dostal v tomto období pomoc ve výši asi 50 miliónů amerických dolarů. V severovietnamské armádě také působilo 1165 sovětských specialistů, kteří obsluhovali vojenskou techniku, jako byly radary a přístroje protiletadlové obrany.²⁵ Sovětští vojáci se na rozdíl od Číny nezapojovali přímo do bojů v džungli, proto jejich ztráty byly ve Vietnamu minimální. Severovietnamští vojáci měli možnost studovat na sovětských vojenských univerzitách. Sovětský

²² FREY, s. 86.

²³ DAVIES, Norman, Kronika lidstva: dějiny, Praha 1994, s. 1018.

²⁴ FREY, s. 88.

²⁵ DURMAN, s. 42.

svaz také pomohl ve výcviku severovietnamských pilotů a poskytl jim letiště na svém území.²⁶

Brežněv s Kosyginem doufali, že přesvědčí Hanoj, aby zahájila vyjednávání se Spojenými státy, ta se však nenechala Moskvou ani Pekingem nijak ovlivňovat. Sovětský svaz usiloval o rychlé nalezení mírového řešení ve Vietnamu a chtěl zabránit ještě větší eskalaci konfliktu. To se ale nepodařilo a na vietnamská bojiště bylo postupně nasazováno stále více vojáků i vojenského materiálu. Podpora Moskvy ovšem jen oddalovala mírová jednání. „*Kdyby Hanoji nepomáhal (Sovětský svaz), mohlo by začít jednání, které by bylo úspěšné*“²⁷ Spojené státy se chybně domnívaly, že severovietnamská vláda je zcela pod režii Moskvy.²⁸ Pro Sovětský svaz znamenalo zásobování Severního Vietnamu, mimo jiné, také mocenské soupeření s Čínou. Tyto dvě komunistické velmoci byly nejdříve spojenci, ale poté se obě země ideologicky rozešly. Když na konci 50. let Nikita Chruščov odmítl spoluúčast na rozvoji čínského jaderného programu, znamenalo to definitivní zlom v jejich vztazích. Sovětský svaz vypověděl z Číny všechny své poradce a obě země přerušily také hospodářské styky.²⁹ Vzájemné spory se projevily i během vietnamské války. Hlavním bodem problému byla železnice vedoucí přes čínské území, prostřednictvím které Sovětský svaz dodával do severovietnamských měst svůj vojenský materiál.³⁰ Severovietnamský politik Le Duan, který o výpomoci jednal zároveň se Sovětským svazem a Čínou, spory mezi těmito zeměmi okomentoval: „*Jsou ve vzájemném konfliktu a my potřebujeme pomoc od obou. Jednotu*

²⁶ North Vietnamese pilots being trained in Soviet Union. Dostupné z: <http://www.history.com/this-day-in-history/north-vietnamese-pilots-being-trained-in-soviet-union>. Datum náhledu: 21.9 2012.

²⁷ KISSINGER, s. 122.

²⁸ The positions of Hanoi, Peking, And Moscow on the isme of Vietnam Negotiations: 1962 to 1966. Dostupné z: http://www.foia.cia.gov/sites/default/files/document_conversions/14/esau-29.pdf. Datum náhledu: 21. 9. 2012.

²⁹ FAIRBANK, John King, Dějiny Číny, Praha 2010, s. 419.

³⁰ SYRUČEK, s. 246.

*a solidaritu však musíme pěstovat zvláště k Číně, protože na ni spoléháme v mnoha věcech a její pomoc je přímější a rozsáhlejší.*³¹

Dne 23. června 1967 během třídenního summitu v americkém New Jersey se setkal americký prezident Johnson se sovětským předsedou rady ministrů Alexejem Kosyginem. Oba politikové zde projednávali kromě dění na Blízkém východě také situaci ve Vietnamu. Kosygin formuloval názor Sovětského svazu k tomuto problému zcela jasně a neústupně: „*Mír přijde, pokud Spojené státy opustí Vietnam.*“³² Diskuze o Vietnamu, ale také o jiných problémech měly pokračovat další rok, kdy byla naplánována Johnsonova návštěva Moskvy. Následné události ze srpna 1968 v Československu ale způsobily, že americký prezident odmítl tuto návštěvu uskutečnit. V říjnu 1968 při návštěvě Japonska Kosygin prohlásil: „*mírové rozhovory o Vietnamu dosáhly velice komplikovaného stupně.*“³³ Sovětský vyslanec následně vyzval japonského premiéra, aby přesvědčil Spojené státy k bezpodmínečnému ukončení bombardování Severního Vietnamu.

Po nástupu Richarda Nixona do úřadu prezidenta se politika Spojených států snažila o zlepšení vzhů se Sovětským svazem. V květnu 1972 Nixon navštívil Moskvu. Ve stejném čase americká armáda prováděla na přímý rozkaz prezidenta nálety na komunikační linie severovietnamských vojsk, které byly zásobované Sovětským svazem. Přesto Nixon do Moskvy přicestoval a podepsal zde smlouvu o omezení strategických zbraní SALT 1.³⁴ Během této návštěvy se také sovětskému prezidentovi Brežněvovi povedlo přesvědčit Nixona, aby zastavil bombardování Hanoje a největšího severovietnamského přístavu

³¹ DURMAN, s. 42.

³² Lyndon B. Johnson meets with Aleksei Kosygin. Dostupné z: <http://www.history.com/this-day-in-history/lyndon-b-johnson-meets-with-aleksei-kosygin>. Datum náhledu: 2. 10. 2012.

³³ Vietnam Peace Action „Complicated. St. Petersburg Times - 29. října 1968. Dostupné z: <http://news.google.com/newspapers?nid=feST4K8J0scC&dat=19681029&printsec=frontpage&hl=en>. Datum náhledu: 3.10.2012.

³⁴ DAVIES, s. 1035.

Haiphongu. Moskva tam totiž vyslala svého zástupce. Americký prezident souhlasil s tím, že tak učiní na dobu maximálně tří měsíců.³⁵

Sovětský prezident se obával, že *opomíjení hanojského režimu by mohlo mít destabilizační účinek na východoevropské státy a že by to poškodilo pověst Sovětského svazu v celosvětovém měřítku*.³⁶ To představovalo důvod, proč se Moskva rozhodla podpořit Hanoj v boji o sjednocení Vietnamu pod komunistickou vládou. Sovětský svaz během války vynakládal velké úsilí o nalezení mírového řešení v Indočíně. Pro neústupnost Spojených států i Severního Vietnamu to ale bylo neúčinné. Přestože Sovětský svaz posílal Severnímu Vietnamu velké množství vojenské a hospodářské pomoci, představovala Hanoj v posledních dvou letech války až podřadný bod sovětské politiky. Moskva tehdy toužila mnohem více po zlepšení vztahů se Spojenými státy.

3.2 Čína

Čína v období vietnamského konfliktu podporovala Severní Vietnam. Jako účastník Ženevské konference z roku 1954 se Čína snažila především o zákaz rozmístění cizích jednotek na vietnamském území. Tak by zabránila angažování Spojených států ve Vietnamu. Požadavek byl odmítnut, ale Peking závěrečnou dohodou nakonec přijal. Čínská spolupráce se Severním Vietnamem se rozvíjela a Hanoj přijímala od Číňanů hospodářskou podporu. Jen do konce roku 1964 dodala Čína Severnímu Vietnamu 460 miliónů amerických dolarů v podobě hospodářské a vojenské pomoci.³⁷ V dubnu 1965 pak obě země podepsaly dohodu, ve které se Čína zavázala, že v Severním Vietnamu vybuduje čínskou protivzdušnou obranu.³⁸ Masivní čínská pomoc

³⁵ KISSINGER, s. 1147.

³⁶ FREY, s. 87.

³⁷ Tamtéž, s. 87.

³⁸ North Vietnam and People's Republic of China sign aid agreement. Dostupné z: <http://www.history.com/this-day-in-history/north-vietnam-and-peoples-republic-of-china-sign-aid-agreement>. Datum náhledu: 11. 11. 2012.

Severnímu Vietnamu ale byla zřídka kdy doprovázena formálními podmínkami.³⁹

Peking se snažil, aby byl hlavním a jediným spojencem Severního Vietnamu. Během let 1965 – 1969 vyslala Čína na území Severního Vietnamu celkem 16 vojenských divizí o celkovém počtu 170 000 vojáků. Jednotky byly do Vietnamu posílány postupně a skládaly se zejména z námořnictva, vzdušných sil, protiletectvé obrany a dělostřelectva. Jejich hlavním úkolem bylo bránit strategická místa, jako jsou mosty a přístavy na území Severního Vietnamu. Číňané se zapojili celkem do 2 154 bitev a sestřelili 1 707 amerických letadel.⁴⁰ Do roku 1967 byla Čína neodmyslitelným spojencem Severního Vietnamu. Po tomto roce čínská podpora začala pozvolna klesat. V dalších letech ji nahradil Sovětský Svaz, který se naopak ve Vietnamu začal více angažovat a Čínu plně zastoupil. Čína přesto zůstala důležitým spojencem Hanoje až do konce války.

Čína měla na strategii Spojených států ve Vietnamu klíčový vliv. Přímo sousedila se Severním Vietnamem. Jejich vojenské kapacity byly koncem 60. let vysoké a Peking měl rovněž od roku 1964 jaderné zbraně.⁴¹ Ve Spojených státech se obávali pozemní invaze na sever od 17. rovnoběžky. Americká vláda podle čínské politiky k válce věděla, že vietnamský konflikt by mohl posloužit jako jiskra k zažehnutí střetnutí mezi Čínou a Spojenými státy. *„Číňané zastávali názor, že míra, jakou se angažujeme ve Vietnamu, je příliš velká, než aby byla v proporcí s nějakým naším cílem. Byli proto přesvědčeni, že jejím jediným racionálním vysvětlením je snaha změnit Indočínu v odrazový můstek, který nám nakonec umožní zaútočit na Čínu.“*⁴²

³⁹ CHEN, s. 368.

⁴⁰ Tamtéž, s. 376.

⁴¹ Table of Global Nuclear Weapons Stockpiles, 1945-2002. Dostupné z: <http://www.nrdc.org/nuclear/nudb/datab19.asp>. Datum náhledu: 20. 11. 2012.

⁴² KISSINGER, s. 633.

Spojené státy bojovaly ve Vietnamu již devět měsíců, když americký prezident Lyndon B. Johnson 7. dubna 1965 promluvil k národu na Univerzitě Johna Hopkinse. Johnson zde jasně formuloval svůj názor k Čínské lidově demokratické republice. *„Na tuto válku-a na celou Asii-dopadá stín komunistické Číny. Pekingu urguje vládce v Hanoji. Tento režim, který zničil svobodu v Tibetu, který napadl Indii a který byl odsouzen Organizací spojených národů za agresí v Koreji. Je to národ, který napomáhá násilí v téměř každém kontinentě.*⁴³ Spojené státy se v 60. letech snažily vůči Číně vést takovou politiku, která by vedla k rozkolu mezi ní a Sovětským Svazem. Mezi komunistickými velmocemi v této době postupně vzrůstalo napětí a na společné hranici docházelo k častým vojenským střetnutím.⁴⁴ Čína se cítila být ohrožena Sovětským svazem ale i Spojenými státy. Čína tedy počátkem 70. let přistoupila k nové mezinárodní strategii, která znamenala zlepšení vztahů s Bílým domem.⁴⁵ Vše vyvrcholilo návštěvou Richarda Nixona Pekingu v květnu 1972.⁴⁶ Od roku 1970 se čínská vláda záměrně vyhýbala kritice prezidenta Nixona vůči jeho počínání ve Vietnamu. Když Američané bombardovali ústí Ho Či Minovi stezky na území Laosu v roce 1971, Mao Ce-tung okomentoval situaci takto: *„Všechny tři indočínské národy posílením své jednoty, vzájemnou podporou a vytrváním v dlouhé národní válce zcela jistě překonají všechny překážky a dosáhnou totálního vítězství.*⁴⁷ Pro válku ve Vietnamu to byl zásadní zlom z pohledu čínské politiky, protože to v podstatě znamenalo, že se Čína do války nadále zapojovat nebude. Koncem roku 1971, kdy již probíhaly mírové rozhovory, zaslaly Spojené státy do Pekingu a do Moskvy průběžné výsledky těchto rozhovorů. Zatímco Sovětský svaz zaslal

⁴³ President Lyndon B. Johnson's Address at Johns Hopkins University: "Peace Without Conquest" April 7, 1965. Dostupné z: <http://www.lbjlib.utexas.edu/johnson/archives.hom/speeches.hom/650407.asp>. Datum náhledu: 20. 11. 2012.

⁴⁴ FAIRBANK, s. 437

⁴⁵ KISSINGER, s. 633.

⁴⁶ ROBERTS, J., Dvacáté století: dějiny světa od roku 1901 do současnosti. Praha 2004, s. 496.

⁴⁷ KISSINGER, s. 652.

zpětně své vyjádření, Čína vůbec nereagovala. Pro Spojené státy to byl další důkaz, že se Čína od války distancuje.⁴⁸ V Číně touto dobou probíhala Velká proletářská kulturní revoluce, která do země přinesla chaos a hospodářský pokles.⁴⁹

Čínská podpora Severního Vietnamu měla pro dění ve válce klíčový význam. Nejenže do Hanoje posílala zbraně, ale také měla vliv na udržení komunistického režimu ve Vietnamu i jeho armády. Během války bylo zabito ve Vietnamu bezmála 1 100 čínských vojáků.⁵⁰ Vztahy mezi Čínou a Spojenými státy byly vyhrocené již před válkou ve Vietnamu. Po americkém zapojení se Washington zavázal, že válka nepřekročí hranice Číny.⁵¹ Peking přesto několikrát varoval Washington před bombardováním poblíž čínských hranic. Země Mao-ce Tunga se v posledních letech války ve Vietnamu ocitla v problémech. Proto se snažila o sblížení se Spojenými státy a stejně jako Sovětský svaz, tak i Čína se nakonec od Hanoje odvrátila.

3.3 OSN

Spojené státy americké jsou mezi pěti stálými členy Rady bezpečnosti již od svého vzniku. Vzhledem k zapojení této země do vietnamského konfliktu hrála OSN jen omezenou roli ve Vietnamu. Washington by jakékoliv rozhodnutí Rady bezpečnosti mohl vetovat, proto otázka Vietnamu nebyla nikdy na Valném shromáždění formálně rozebírána.⁵² Případné nasazení vojáků OSN ve Vietnamu bylo také velice problémové. Nepřehledná džungle a partyzánská válka představovala pro „modré přilby“ ničující kombinaci. Několik činitelů OSN již působilo ve Vietnamu v roce 1961 a prezident Johnson přislíbil

⁴⁸ Tamtéž s 956.

⁴⁹ FAIRBANK, s. 422.

⁵⁰ FREY, s. 87.

⁵¹ FAIRBANK, s. 437.

⁵² Secretary-General - Developments under U Thant, 1961–1971. Dostupné z: <http://www.nationsencyclopedia.com/United-Nations/The-Secretary-General-DEVELOPMENTS-UNDER-U-THANT-1961-1971.html>. Datum náhledu: 25. 11. 2012.

spolupráci s generálním tajemníkem na problému této oblasti.⁵³ Bohužel válka ve Vietnamu v době americké přítomnosti se nakonec vedla bez zájmu Washingtonu najít mírové řešení, o které usiloval hlavně generální tajemník Maha Thray Sithu U Thant.

Dne 6. srpna 1964, den před tím než Spojené státy oficiálně vstoupily do války ve Vietnamu, pozval prezident Johnson U Thanta do Washingtonu.⁵⁴ Na společném setkání zde byli i ministr zahraničí Dean Rusk a americký představitel v OSN Adlai Stevenson. Vietnamská válka nebyla součástí oficiálních jednání. U Thant ji s americkým prezidentem přesto projednával. Snažil se o zprostředkování rozhovorů mezi Spojenými státy a Severním Vietnamem bez účasti třetí země. Po schůzce s americkým prezidentem U Thant vyzval sovětského zástupce OSN Vladimíra Suslova, aby kontaktoval Hanoj s tím, jestli by bylo možné přistoupit k tajným rozhovorům se Spojenými státy. O tři týdny později přišla zpráva z Hanoje, že souhlasí se schůzkou. U Thant v polovině října 1964 předal zprávu Washingtonu prostřednictvím Adlaie Stevensona.⁵⁵ V té době ale probíhaly ve Spojených státech prezidentské volby. Johnson si nechtěl zbytečně komplikovat situaci, věřil, že by mu rozhovory s komunistickým Severním Vietnamem mohly ublížit v prezidentské kampani. Veškerá jednání měla proto začít až po volbách. Po Johnsonově vítězství vláda Spojených států sdělila generálnímu tajemníkovi OSN, že nehodlá usednout k rozhovorům. Vysvětlení bylo pro U Thanta velmi podivné. Washington si „údajně“ ověřil postoj Severního Vietnamu z jiného zdroje a zjistil, že Hanoj o jednání neusiluje. Bílý dům se přitom odvolával na kanadského diplomata v Mezinárodní dozorčí komisi.⁵⁶ U Thant byl velice překvapen a tvrzení Spojených států si zpětně ověřil a zjistil, že nikdo z Mezinárodní dozorčí komise neměl

⁵³ <http://www.lbjlib.utexas.edu/JOHNSON/ARCHIVES.HOM/SPEECHES.HOM/650407.ASP>

⁵⁴ 502 - Toasts of the President and Secretary General U Thant. August 6, 1964. Dostupné z: <http://www.presidency.ucsb.edu/ws/?pid=26424>. Datum náhledu: 26. 11. 2012.

⁵⁵ MEISLER, Stanley, United Nations: the first fifty years, New York 1997, s. 161.

⁵⁶ SYRUČEK, s, 156.

žádné styky se severovietnamskými činiteli. Dne 24. února 1965 U Thant prohlásil o neúspěšných rozhovorech: „*Vedl jsem soukromé rozhovory o vietnamské otázce po dlouhou dobu, ale nepomohlo to. Jsem si jist, že americký lid, pokud zná pravdivá fakta o zapojení (Spojených států) v Jižním Vietnamu, se mnou bude souhlasit, že další krveprolití je zbytečné.*“⁵⁷

Mezi 13. a 18. březnem 1965 se konala konference 17 neutrálních států v Bělehradě, kterou svolal Josif Broz Tito.⁵⁸ Konference chtěla okamžité zahájení mírových rozhovorů a odsoudila zahraniční intervence. Zároveň zde byla sepsána petice, která byla předána generálnímu tajemníkovi OSN U Thantovi. Dokument obsahoval tři základní doporučení k řešení situace ve Vietnamu: 1. *Mělo by se najít mírové řešení situace ve Vietnamu.* 2. *Vyjednávání by mělo neprodleně začít.* 3. *Podmínky těchto vyjednávání by neměly být definitivní.*⁵⁹ U Thant také navrhl Spojeným státům, aby na tři měsíce zastavily všechny letecké útoky na Severní Vietnam. Washington na iniciativu generálního tajemníka reagoval takto: „*Myslíme si, že návrh pana U Thanta by se neměl akceptovat.*“⁶⁰ Pro Spojené státy se jevil jako mnohem přijatelnější návrh 17 neutrálních zemí. „*Prezident dal již jasně najevo, že půjde kamkoliv a bude mluvit s kýmkoliv a myslíme si, že návrh 17 států je ten, na který můžeme dát docela jasnou odpověď. Takticky to pravděpodobně nepovede k brzké konferenci, protože pozice Hanoje a Pekingů budou*

⁵⁷ MEISLER, s. 162.

⁵⁸ KREJČÍ, Oskar, *Zahraniční politika USA: ideje, doktríny, strategie*, Praha 2009. V příloze knihy na CD, *The Pentagon Papers Volume 3*, s. 312.

⁵⁹ 1. *Activities Affecting the United Nations* 2. *Presentation on 1 April 1965 of Petition on Vietnam to United Nations Secretary General U Thant by Eight Permanent Representatives - April 1, 1965*. Dostupné z: <http://www.vietnam.ttu.edu/virtualarchive/items.php?item=0410329008>. Datum náhledu: 20. 12. 2012.

⁶⁰ *Foreign Relations of the United States, 1964–1968 Volume II, Vietnam, January–June 1965, Document 228*. Dostupné z: <http://history.state.gov/historicaldocuments/frus1964-68v02/d228> Datum náhledu: 4. 1. 2013.

*takové, že se nezúčastní žádné schůzky, dokud budeme bombardovat Severní Vietnam.*⁶¹

U Thantovi se podařilo zorganizovat konferenci, na které by se projednala válečná situace ve Vietnamu. Měla se uskutečnit na konci roku 1965 v Ženevě ve složení: Spojené státy americké, Sovětský svaz, Velká Británie, Francie, Severní a Jižní Vietnam a FNO. Washington ale v poslední chvíli účast bez udání důvodu odmítl.⁶² V momentě, kdy obě strany zasedly k vyjednávacímu stolu, se U Thant úmyslně přestal vyjadřovat k otázce Vietnamu. „*Aby se zabránilo zbytečným problémům mezi účastníky,*“⁶³ odpověděl na otázku, proč se již neangažuje ve vietnamské válce. Generální tajemník OSN pak na téma války ve Vietnamu promluvil už jen jednou. Bylo to 5. května 1970 a projevil své hluboké znepokojení týkající se zapojení Kambodže do války.⁶⁴

U Thant měl jako generální tajemník OSN povinnost hledat mírové řešení ve Vietnamu. Snažil se donutit obě strany, aby zahájily mírové rozhovory. Neustále ale narážel na někdy až arogantní chování Washingtonu. V roce 2012 na zasedání Konference lidských práv řešila OSN otázku obětí pesticidů používaných americkou armádou k hubení zeleného porostu ve vietnamské džungli. Tribunál se shodl kromě jiného na tom že, „*americká válka ve Vietnamu byla ilegální válečná agrese proti zemi hledající národní osvobození: protiprávnost války se zakládá na 2. a 3. článku Charty Organizace spojených národů, které jsou založeny na pokojném řešení svých sporů.*“⁶⁵

⁶¹ Tamtéž. Datum náhledu: 5. 1. 2013.

⁶² Peace-Keeping Operations Files of the Secretary-General: U Thant - Viet-Nam. Dostupné z: www.un.org. Datum náhledu: 20.12 2012.

⁶³ Secretary-General - Developments under U Thant, 1961–1971. Dostupné z: <http://www.nationsencyclopedia.com/United-Nations/The-Secretary-General-DEVELOPMENTS-UNDER-U-THANT-1961-1971.html>. Datum náhledu: 6. 1. 2013.

⁶⁴ Tamtéž. Datum náhledu: 6. 1. 2013.

⁶⁵ Human Rights Council Twentieth session, 14. června 2012. Dostupné z: <http://www.un.org/en/documents/ods/>. Datum náhledu: 10.1 2013.

3.4 Velká Británie

Velká Británie představovala pro Spojené státy tradičního spojence již od dob dvou světových válek. Tehdejší ministerský předseda Harold Wilson byl stoupenec blízkých anglo-amerických vztahů. Velká Británie byla navíc členem SEATO, takže Spojené státy očekávaly po vypuknutí konfliktu britskou podporu. Britské veřejné mínění zprvu s válkou souhlasilo, protože i sami Britové nepovolili činnost komunistů v nedaleké Malajsii, kterou měli pod svoji správou.⁶⁶ S eskalací války ale souhlas veřejnosti klesal. V roce 1967 se v Anglii začalo proti válce demonstrovat. Zlomovým bodem pro definitivní změnu názoru k válce ve Vietnamu byla, stejně jako ve Spojených státech, ofenzíva Tet.

Na summitu ve Washingtonu v roce 1964 požádal americký prezident Lyndon B. Johnson Harolda Wilsona o vyslání britských jednotek do Vietnamu, „*i kdyby to bylo jen malé množství*“.⁶⁷ Johnson zde zároveň vyhlásil svoji politiku pro Vietnam s názvem *more flags* (z angl. překladu více vlajek). Wilson byl k výrokům amerického prezidenta opatrný a nakonec se rozhodl, že svá vojska do Vietnamu nepošle. Hlavním důvodem pro něj byla ekonomická situace ve Velké Británii.⁶⁸ Zároveň ale slíbil diplomatickou podporu pro Spojené státy.

Britové se nabídli, že se pokusí zprostředkovat mírová jednání. V únoru 1967 Wilson využil londýnské návštěvy sovětského premiéra Alexeje Kosygina, který měl úzké kontakty s Hanojí, proto aby se válka ve Vietnamu mohla začít řešit diplomatickou cestou.⁶⁹ Sovětský premiér do té doby nedal nijak najevo, že by chtěl omezit podporu Severního Vietnamu. Oba politikové se během setkání snažili najít cestu k příměří ve Vietnamu. Kosygin měl zájem vidět dokumenty vytvořené Bílým

⁶⁶ ZBOŘIL, Zdeněk, Dějiny Malajsie, Singapuru a Bruneje, Praha 2009, s. 235.

⁶⁷ PHYTHIAN, Mark, The Labour Party, war and international relations, 1945-2006, New York 2007, s. 60.

⁶⁸ PHYTHIAN, s. 61.

⁶⁹ ELLIS, Sylvia, Britain, America, and the Vietnam War, Westport 2004, s. 199.

domem, které formulovaly příměří se Severním Vietnamem. Spojené státy se v dokumentu zavázaly, že pokud Severovietnamci přestanou pronikat do Jižního Vietnamu, skončí americké nálety na severovietnamská města. Washington zároveň nepožadoval po Hanoji, aby vydala veřejné prohlášení o případném zastavení infiltrace jejich vojsk do Jižního Vietnamu. Spojené státy přistoupily k tomuto kroku i přesto, že bude mnohem složitější pozorovat zastavení severovietnamské infiltrace než ukončení bombardování.⁷⁰ Kosygin slíbil předání návrhu Hanoji. Wilson byl potěšen jednáním sovětského premiéra a vše nasvědčovalo tomu, že Severní Vietnam a Spojené státy zasednou k jednacímu stolu. Wilsonův optimismus ale velmi brzy skončil. Pouze o několik hodin později od předložení původního plánu dorazil do Londýna telegram z Washingtonu. Bílý dům provedl v plánech dvě významné změny. První se týkala bombardování Severu. Americké bombardování bude zastaveno až po prokazatelném ukončení severovietnamské infiltrace. Druhou změnou Bílý dům požadoval po Hanoji veřejné prohlášení, že ukončí severovietnamskou infiltraci na jih.⁷¹ Harold Wilson byl jednáním Washingtonu zklamán. O několik dní později prezident Johnson vydal oficiální prohlášení k předchozím událostem z Londýna. Americká vláda tehdy lživě uvedla, že sama kontaktovala Hanoj, která ale údajně o mírovou schůzku neprojevila zájem.⁷² Pro britského premiéra to byla poslední rána, po které se cítil jako loutka v rukou Spojených států.⁷³ Od té chvíle se Wilson ve válce přestal angažovat a Velká Británie k ní vyjádřila svůj neutrální postoj.⁷⁴

⁷⁰ COLMAN, s. 123–124.

⁷¹ COLEMAN, Jonathan, Harold Wilson, Lyndon Johnson and the Vietnam War, 1964-68, Aberystwyth 2011. Dostupné z: <http://www.americansc.org.uk/Online/Wilsonjohnson.htm>. Datum náhledu: 15. 1. 2013.

⁷² MIZUMOTO, Yoshihiko, Harold Wilson's Efforts at a Negotiated Settlement of the Vietnam War, 1965-67, Tokio 2005, s. 34.

⁷³ Graham, Tibbetts, Top secret blunder reveals Wilson's war fears, Londýn 2007. Dostupné z: <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/1568051/Top-secret-blunder-reveals-Wilsons-war-fears.html>. Datum náhledu: 15. 1. 2013.

⁷⁴ FREY, s. 145.

V roce 2007 byl britským Národním archivem v Richmondu zveřejněn přísně tajný dokument z března 1967, který o něco více přibližuje postoj britského premiéra vůči vietnamské válce. Jedná se o telegram, který zaslal Wilson americkému prezidentu Johnsonovi po Kosyginově návštěvě Londýna. V dopise připomíná prezidentovi neoblíbenost vietnamské války ve Velké Británii. Dále se vracel k nedávným událostem během návštěvy sovětského premiéra. Wilson si byl po rozhovoru s Kosyginem jistý, že případné zastavení bombardování by mohlo vést k dohodě, což také ve svém psaní Johnsonovi uvedl: *„Zaručeně věděl (Kosygin), že Severní Vietnam by byl ochoten zastavit válku, pokud Spojené státy zastaví bombardování.“*⁷⁵ Britskou vládu i veřejnost uklidnily až pařížské mírové rozhovory.

Spojené státy vkládaly do Velké Británie na počátku vietnamské války velké naděje. O to bylo větší zklamání, když britský premiér Harold Wilson odmítl poslat britská vojska do Vietnamu. Pomalu vzrůstající napětí kvůli vietnamské válce mezi Washingtonem a Londýnem vyústilo v jednu z největších krizí obou zemí během 60. let 20. století. Velká Británie v tichosti válku odsuzovala, ale Spojeným státům to nedávala nijak najevo.⁷⁶ Henry Kissinger popsal ve svých pamětech vztah Spojených států s politiky ze západní Evropy během jejich návštěv Bílého domu v roce 1970 takto: *„Evropští politici nepřicházeli s žádnými námitkami. Chtěli, aby válka rychle skončila, neboť zjistili, že za politický neklid v jejich zemích částečně může nákaza šířící se z amerických univerzit. Báli se, že časem nám může tento konflikt ubrat tolik kapacit, že už bychom jim nemohli pomoci, kdyby byly ohroženy jejich země.“*⁷⁷

⁷⁵GRAHAM, Tibbetts, Top secret blunder reveals Wilson's war fears, Londýn 2007. Dostupné z: <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/1568051/Top-secret-blunder-reveals-Wilsons-war-fears.html>. Datum náhledu: 24.1 2013.

⁷⁶JUDT, Tony, Poválečná Evropa. Dějiny od roku 194, Praha 2008, s 418.

⁷⁷KISSINGER, s. 395.

3.5 Francie

V první válce v Indočíně v letech 1946-1954 Francie bojovala o udržení své nadvlády ve Vietnamu. Spojené státy Paříž podporovaly finančně a také vojensky. Přes tuto spolupráci z minulých let se ze západních mocností stala Francie největším odpůrcem americké účasti ve válce Vietnamu.

Charles de Gaulle se veřejně postavil vůči vietnamskému konfliktu. Dne 1. září 1966 se de Gaulle při svém projevu v kambodžském Phnompenhu vyzval Spojené státy, aby opustily Vietnam.⁷⁸ Poté společně s princem Kambodže Norodomem Sihanukem podepsali prohlášení vyzývající k nevměšování cizích národů do záležitostí Indočíny. O tři dny později se k celé záležitosti vyjádřil prostřednictvím poradce ministra zahraničí Williama Bundyho Washington. *Spojené státy neopustí Jižní Vietnam, pokud na tomto území bude setrvávat severovietnamská armáda* a tím Bundy návrh de Gaulla a prince Sihanuka odmítl.⁷⁹ Projev v Phnompenhu byl posledním de Gaullovým veřejným vystoupením, který se týkal vietnamského konfliktu. Francouzský prezident se zřejmě obával dalšího vzrůstu napětí mezi Paříží a Washingtonem. Francouzské veřejné mínění mělo negativní postoj k americké účasti ve Vietnamu. Vadilo jim, že válka probíhá na území jejich bývalé kolonie. Již v roce 1965 bylo 70% Francouzů proti válce.⁸⁰ Nikde jinde v Evropě nebyly tak silné protesty proti počínání Američanů tak jako ve Francii. Krizový byl rok 1968, kdy proběhly v Paříži masivní studentské demonstrace, které byly spojeny hlavně s vietnamskou válkou.

⁷⁸ De Gaulle urges the United States to get out of Vietnam. Dostupné z: <http://www.history.com/this-day-in-history/de-gaulle-urges-the-united-states-to-get-out-of-vietnam>. Datum náhledu: 28. 1. 2013.

⁷⁹Tamtéž. Datum náhledu: 28. 1. 2013.

⁸⁰ FREY, s. 145.

Americký prezident Richard Nixon se během své první návštěvy Evropy v roce 1969 zastavil také v Paříži. Zde se společně s Henrym Kissingerem setkal v Elysejském paláci s Charlesem de Gaullem. Tématem jednoho ze tří společných rozhovorů bylo i působení amerických vojsk ve Vietnamu. Kissinger jejich rozhovory zaznamenal. *„Naléhal (de Gaulle) na ukončení války ve Vietnamu a navrhl, abychom stanovili lhůtu pro stažení našich sil a použili ji pak jako prostředek k politickému urovnání – narýsoval tak sice cíl, ale nenabídl žádný způsob, jak ho realizovat“⁸¹*

Francouzská vláda se během amerického zapojení ve vietnamské válce zajímala hlavně o samotné vztahy mezi nimi a Spojenými státy než o události v Indočíně. Válka ve Vietnamu nepředstavovala důležitý bod ve vztazích mezi Washingtonem a Paříží. I když mezi západoevropskými státy byla Francie největším odpůrcem této války, pro Bílý dům to představovalo žádný výrazný problém.

3.6 Japonsko

Po druhé světové válce se Japonsko stalo nejvýznamnějším americkým spojencem v Pacifiku. Po kapitulaci v roce 1945 přišla okupace Spojenými státy až do roku 1951, kdy byla podepsána mírová smlouva.⁸² Američané z Japonska sice odešli, ale vyhradili si právo spravovat souostroví Rjúkú svoji vlastní vládou se sídlem na ostrově Okinawa. Spojené státy zachovaly na souostroví okupační status, díky jeho výhodné strategické pozici v Pacifiku. Ačkoliv bylo souostroví Rjúkú pro Američany strategicky významné, vrhalo stín na americko-japonské vztahy během 60. let 20. století. Japonsko postupně zvyšovalo svůj tlak na revizi statusu Okinawy a dne 19. ledna roku 1960 podepsalo bezpečnostní smlouvu se Spojenými státy⁸³. Tato smlouva měla platnost

⁸¹ KISSINGER, s. 107.

⁸² ROBERTS, s. 384.

⁸³ Japan-U.S. Security Treaty. Dostupné z: <http://www.mofa.go.jp/region/n-america/us/q&a/ref/1.html>. Datum náhledu: 29. 1. 2013.

po dobu deseti let a stala se základním kamenem pro americkou strategii v Asii.

Japonské území sloužilo po dobu vietnamské války Spojeným státům jako výchozí bod pro americká vojska. Američané zde vybudovali nemocnice, přístavy i letiště. Právě letiště se stala předmětem rozporu mezi americkou vládou a opozicí v Japonsku. Tradičně se znovu hlavním ohniskem sporu stalo americké bombardování Severního Vietnamu. Převážná část bombardérů B-52 startovala z těchto letišť. Cílem byla převážně Hanoj. Také Japonci žijící na Okinawě protestovali proti bombardování, snažili se zamezit vzniku nových letištních ploch. Dne 23. listopadu byl v prvních přímých volbách na Okinawě zvolen socialista Chobyō Yara, který byl kandidátem tří opozičních stran a to i Komunistické strany lidové. Americké úřady se začaly obávat možného tlaku na revizi statusu souostroví Rjúkú.⁸⁴ Japonský ministerský předseda Eisaku Sató musel opustit od své tzv. *blanket sheet policy* (z angl. překladu politika čistého papíru). Hlavní úlohu zde hrála právě Okinawa, o níž Sató prohlásil: „*Dokud se neuskuteční navrácení Okinawy, jsem plně přesvědčen, že poválečná éra pro naši zemi neskončí.*“⁸⁵ Prostřednictvím *Blanket sheet policy* si Sató nechával otevřené možnosti při vyjednávání o Okinawě. Eisaku Sató přistoupil k vyjednávání o souostroví v březnu 1969.⁸⁶

Spojené státy se snažily, aby jejich vojenské základny na Okinawě nadále byly zachovány. Nixonův poradce Henry Kissinger. Ten se obával toho, že při stále se zvětšujícímu odporu obyvatel ostrova Rjúkú proti americké přítomnosti, by Spojené státy mohly o souostroví přijít. Kissinger měl ještě před vyjednáváním o souostroví Rjúkú jasnou

⁸⁴ 137. Research Memorandum From the Director of the Bureau of Intelligence and Research (Hughes) to Secretary of State Rusk. Washington, November 23, 1968. Dostupné z: <http://history.state.gov/historicaldocuments/frus1964-68v29p2/d137>. Datum náhledu: 4. 2. 2013.

⁸⁵ HENDERSON, Gregory, *Public Diplomacy and Political Change: Four Case Studies: Okinawa, Peru, Czechoslovakia, Guine: Praeger Special Studies in International Politics and Government*, London 1973, s. 17.

⁸⁶ Tamtéž, s. 22.

představu: „Odmítnutí jednat o dohodě by ve skutečnosti mohlo v praxi vést k tomu, že bychom naše základny ztratili úplně.“⁸⁷ Jednání začala v červnu 1969. Dle slov Henryho Kissingera, který se jednání účastnil, tato dohoda „*položila základ pro posílení vztahů s Japonskem.*“⁸⁸ Spojené státy slíbily odstranění jaderných zbraní a omezení využívání ostrovů během vietnamské války. Hlavním výsledkem dohody bylo navrácení Okinawy, které proběhlo 15. května 1972.⁸⁹

Vlastní japonskou iniciativou během vietnamské války bylo především poskytování finanční pomoci Jižnímu Vietnamu. Jen během let 1968 – 1973 věnovala japonská vláda Saigonu skoro 40 miliónů amerických dolarů, které šly na nevojenské účely.⁹⁰ Sató podporoval úsilí Spojených států udržet Jižní Vietnam svobodným světem. Byl ovšem hluboce znepokojen výsledky.⁹¹ Zvláštní postavení mělo Tokio k Hanoji, se kterou si téměř po celou dobu války udržovalo obchodní styky. Japonská vláda Severní Vietnam neuznávala jako stát, ale přesto s ním obchodovala. Obchod započal krátce po Ženevské konferenci v roce 1954. V roce 1965 se, díky americkému bombardování Hanoje zmírnil. Obchod se dále výrazněji rozvíjel až po americkém odchodu z Vietnamu.⁹²

Jako ve většině zemí se veřejné mínění postavilo proti válce. Válka byla v Japonsku značně medializována a na vietnamské bojiště se vydalo mnoho japonských novinářů. Od poloviny 60. let se v Japonsku začaly utvářet organizace, které se snažily vyjádřit svůj nesouhlas s americkou iniciativou ve Vietnamu.⁹³

⁸⁷ KISSINGER, s. 307.

⁸⁸ Tamtéž s. 315.

⁸⁹ Tamtéž s. 314.

⁹⁰ SHIRAISHI, s. 36.

⁹¹ Foreign Relations of the United States, 1964–1968. Volume XXIX, Part 2, Japan, Document 40. Dostupné z: <http://history.state.gov/historicaldocuments/frus1964-68v29p2/d40>. Datum náhledu: 15. 2. 2013.

⁹² SHIRAISHI, s. 38.

⁹³ Tamtéž s. 33.

Japonsko jako hlavní spojenec Spojených států v Pacifiku bylo pro americké vedení války ve Vietnamu důležité. Nebyla to ani tak podpora japonské vlády Jižního Vietnamu, ale možnost mít vlastní základy na souostroví Rjúkú, které sloužilo jako středobod mezi Spojenými státy a Vietnamem. Rostoucí tlak na předání ostrova Japoncům sice sílil, ale nevedlo to k vážnému narušení vztahů to mezi oběma zeměmi. Jednání o Okinawě bylo primárním prvkem ve vztazích s Japonskem během amerického zapojení ve vietnamské válce. Japonská vláda plně podporovala antikomunistický Jižní Vietnam. Japonský ministerský předseda Eisaku Sató byl za svůj postoj k válce kritizován až do doby, kdy vyjednal navrácení Okinawy Japonsku. Krátce po této události se konaly volby, kde obhájil svůj post a tím se vztahy se Spojenými státy ještě více upevnily.

4 OFENZÍVA TET

Když se ozvaly první výstřely z automatických pušek AK-47 v centru Saigonu a dalších 35 hlavních městech jihovietnamských provincií v noci z 30. na 31. ledna roku 1968,⁹⁴ znamenalo to zásadní přelom dosavadního průběhu vietnamské války. Tehdy jednotky FNO společně s vojáky NVA zahájily mohutnou ofenzívu a tím porušily nepsaný zákon o tradičním klidu zbraní na svátek příchodu nového roku, nazývaný Vietnamci Tet.

Ofenzíva byla připravována Severovietnamci několik měsíců dopředu. Bitvy, které se odehrály během let 1966 a 1967, byly pro Severní Vietnam a FNO vyčerpávající. Severovietnamský prezident Ho Či Minh a velitel komunistických ozbrojených sil Vo Nguyen Giap přestávali věřit ve vítězství,⁹⁵ proto se oba dva dohodli na co nejrychlejším možném ukončení války tím, že shromáždí veškerou svou sílu a udeří přímo v centru jihovietnamských měst. Skutečnou podstatou ofenzívy mělo být vyvolání lidového povstání, kterému by americká armáda nedokázala čelit.⁹⁶ V případě neuskutečnění povstání se měla ofenzíva postarat alespoň o to, aby podlomila americkou psychiku.

4.1 Bitva o Khe Sanh

Již v říjnu roku 1967 generál Giap ve svém projevu řekl, že se blíží vítězství. Jeho řeč obsahovala ale neobvykle mnoho faktických údajů. Vláda ve Washingtonu předpokládala útoky v severních provinciích Jižního Vietnamu. Ofenzíva se skládala ze dvou operací. Jednou byly bitvy v okolí Dak To o americkou základnu Khe Sanh v provincii Quang Tri. Druhou fází byl samotný útok uvnitř provinčních měst.

⁹⁴ NEWARK, Tim, Rozhodující bitvy dějin: Úplný přehled bojových střetnutí, která změnila moderní historii. Praha 2003, s. 176.

⁹⁵ FREY, s. 129.

⁹⁶ MCNAB, WIEST, Historie vietnamské války: nejdelší válka 20. století. Praha 2010, s. 125.

Základna Khe Sanh měla důležité strategické postavení. Nacházela se totiž nedaleko hranic s Laosem, kde bylo ústí tzv. Ho Či Minhovi stezky. Přes území Laosu a Kambodže proudilo po stezce do Jižního Vietnamu velké množství vojenského materiálu pro jednotky FNO. Severovietnamci by dobytím základny zlikvidovali strategický bod, kterým americká armáda kontrolovala ústí Ho Či Minhovi stezky do Jižního Vietnamu. Letecká základna Khe Sanh byla napadena 21. ledna 1968. Celá základna byla obklíčená a jediná možnost, jak ji zásobovat, bylo letecky. Hanoj se tímto útokem pokusila vylákat americké jednotky z větších měst. Taktika, kterou Severní Vietnam použil na útok proti Khe Sanh, se podobala té, co Vietnamci použili u Dien Bien Phu. Generál amerických vojsk Williama Westmorelanda se proto rozhodl k převelení 15 000 vojáků z různých míst Jižní Vietnamu k obraně základny. Dále zde byla ještě nutnost zajistit příjezdové cesty. Hlídáním Khe Sanhu a jeho okolí tak bylo zaměstnáno 50 000 amerických vojáků a ARVN.⁹⁷ Pro amerického prezidenta Lyndon B. Johnsona měl Khe Sanh velký význam. Nechal v Bílém domě vytvořit přesný model základny a slíbil obráncům základny co největší možnou pomoc. Johnson byl rozhodnutý, že musí udržet Khe Sanh za každou cenu.

Přemíra prezidentovi snahy udržet Khe Sanh, nahrávala Hanoji v dalším plánování ofenzívy Tet. Americké velení spoléhalo na nepsaný zákon o příměří v době největších svátků ve Vietnamu tzv. Tet. Ve Vietnamu se slaví mezi 21. lednem a 20. únorem. Lunární nový rok začíná, jestliže je měsíc v novu a následné oslavy poté trvají celý týden.

4.2 Útok na jihovietnamská města

Časně ráno 30. ledna 1968 začala hlavní fáze ofenzívy Tet vojsk NVA a FNO. Na samotný Saigon zaútočilo přibližně 4 000 vojáků, kteří se do Saigonu dostali několik týdnů před začátkem ofenzívy.⁹⁸ Pronikali

⁹⁷FREY, s. 130.

⁹⁸Tamtéž, s. 128.

sem nejčastěji v přestrojení za rolníky. Neměli u sebe zbraně, takže je běžná kontrola neodhalila, veškerý vojenský materiál za nimi dorazil později v prádelních vozech, ve vozech s občerstvením nebo dokonce v pohřebních vozech. Vojáci, kteří se takto dostali do města, měli předem dané úkoly. Vše bylo dokonale utajené a nikdo si ničeho nevšiml.

Jeden z hlavních cílů útoku v Saigonu byl na tamní americké velvyslanectví. Bylo napadeno jednotkami FNO a následný boj trval pět hodin. Jelikož v té době byl americkým velvyslancem muž jménem Ellsworth Bunker, byla tato bitva pojmenovaná „*boj o Bunkrův bunkr*“.⁹⁹ Velvyslanectví chránilo pouze několik příslušníků militantní policie, a proto musely být vyslány posily. Během boje panoval zmatek. Americké velení vydalo absurdní rozkaz. Zabít každého člověka, který není Američan. Té noci v bojích o velvyslanectví zemřeli kromě 19 členů FNO i dva Jihovietnamci, kteří byli na základně zaměstnání jako řidiči. Americké vojsko ztratilo pět mužů¹⁰⁰. Hned druhý den ráno nechal generál Westmoreland svolat tiskovou konferenci, která se konala na území amerického velvyslanectví. Westmoreland zvolil toto místo jako součást propagandy. Samotná konference se konala téměř hned po boji a zůstala zde ještě ležet mrtvá těla nepřátel. Generál Westmoreland přesvědčoval americký lid, že je vše v naprostém pořádku. Převážná většina Američanů však jeho slovům nevěřila. Americká veřejnost dostávala zprávy od novinářů přímo ze Saigonu, který se stal centrem bojiště po vypuknutí ofenzivy Tet. Po prvních útocích dosáhly vojska FNO a NVA několika vítězství. Zanedlouho se však oddíly ARVN a amerických vojsk vzpamatovaly a společně začaly likvidovat nepřítel. V bojích se hlavně vyznamenala jihovietnamská armáda, která dosahovala překvapivých vítězství.¹⁰¹

⁹⁹ WELSH, s. 86.

¹⁰⁰ Tamtéž, s. 91.

¹⁰¹ FREY, s. 130.

Významnou událostí ofenzívy byla bitva o historické město Hue. V Hue začala ofenzíva ve stejný den jako v Saigonu. Povstalci získali kontrolu nad městem během několika hodin. Nejintenzivnější boje zde proběhly mezi 11. a 15. únorem 1968, kdy se Američané pokoušeli dobýt město zpět. Americké jednotky 22. února dobyly Citadelu v centru Hue, tím Severovietnamci takto ztratili poslední opěrný bod ve městě. Císařské historicky významné město Hue bylo nakonec osvobozeno 25. února 1968, ale ocitlo se zcela v troskách.¹⁰²

Poté co se boje ofenzívy Tet chýlily ke konci, bylo jasné, že FNO a NVA utrpí porážku. Revoluce, kterou Hanoj očekával, se neuskutečnila. Několik vojáků ARVN sice zběhlo, ale v žádném případě to nebylo v takovém množství, aby došlo k revoluci. Čistě vojensky znamenal Tet pro Severovietnamce téměř katastrofu. Hanoj si po ofenzívě Tet uvědomila, že armádu Spojených států nemůže porazit v takto otevřeném boji, proto musela přehodnotit svoji strategii a cíle. Jak prohrál Severní Vietnam boje během Tet vojensky, tak dosáhl psychologického vítězství. Ofenzíva měla v důsledku úplně jiné vedlejší účinky a těmi byly reakce občanů ve Spojených státech a ve světě.

¹⁰² VILLARD, Erik, The 1968 Tet Offensive Battles Of Quang Tri City and Hue, Fort McNair 2007, s. 77.

5 VLIV OFENZÍVY TET NA DALŠÍ VÝVOJ VÁLKY

Ofenzívou Tet se válka dostala do podvědomí téměř většiny Američanů. O válku se najednou začali zajímat lidé, kteří jí doposud nevěnovali velkou pozornost. Za pomoci novinářů se dostala na první stránky novin a do hlavních zpráv na televizních obrazovkách. Lidé nechápali, jak je možné, že Severní Vietnam takto vzdoruje.¹⁰³ Proti další eskalaci války stálo stále více faktorů jako rostoucí tlak na vládu Spojených států vyvíjený protiválečným hnutím nebo odpor Kongresu, který se začínal stavět proti dalším válečným krokům.

Pro Severní Vietnam znamenala ofenzíva Tet porážku. Severovietnamský generálplukovník Tran Van Tra o ní po válce prohlásil: *„Špatně jsme odhadli poměr sil mezi námi a nepřítelem, plně jsme si neuvědomili, že nepřítel disponuje značnými kapacitami a že naše kapacity jsou naopak limitované a chtěli jsme dosáhnout něčeho, co bylo nad naše síly. Utrpěli jsme velké ztráty na lidské síle a materiálu, zejména mnoho kádrů z různých míst, které nás velice oslabilo.“*¹⁰⁴ Severovietnamské komunistické síly proto v letech 1969 a 1970 snížily počet vojenských operací jižně pod 17. rovnoběžkou. Americká média ofenzívu Tet ale za vítězství nepovažovala.

V prvních týdnech roku 1968 se ve Spojených státech stále mělo za to, že vítězství ve Vietnamu je nadosah. Dne 1. ledna 1968 pořádal prezident Johnson konferenci na svém ranči v Texasu. Popřál všem přítomným vše nejlepší do nového roku a poté se hlavním tématem konference stala válka ve Vietnamu. Na otázku jestli si myslí, že válka ve Vietnamu skončí tento rok, americký prezident odpověděl: *„Velmi doufáme, že můžeme udělat pokroky směrem k míru. Sledujeme všechny možné cíle. Zdá se, že nepřítel ví, že již nemůže dosáhnout vojenského*

¹⁰³ The President's News Conference at the LBJ Ranch January 1, 1968. Dostupné z: <http://www.presidency.ucsb.edu/ws/index.php?pid=28693&st=vietnam&st1=>. Datum náhledu: 6. 8. 2012.

¹⁰⁴ FORD, Ronnie E, Tet 1968: understanding the surprise. Portland 1995, s. 139.

vítězství v Jižním Vietnamu. Předpovídám mír na tento rok.“¹⁰⁵ I novináři ve Vietnamu si mysleli, že se vítězný konec války blíží. Převážná většina jich byla ubytována v centru Saigonu. Stali se tak přímými svědky prvotního překvapení ihned po propuknutí bojů. Proto ofenzívu Tet média prezentovala jako porážku. Běžní Američané doma u svých obrazovek byli informováni od začátku o průběhu ofenzívy. Sami si proto udělali svoji představu o válce, nikoliv skutečnou, ale takovou jakou jim ji sdělovala média. Dokola běžela v televizi reportáž o popravě příslušníka FNO přímo na ulici jihovietnamským vojákem. Nikde už ale nepadla ani zmínka, že tento partyzán těsně předtím povraždil celou jihovietnamskou rodinu, která byla v příbuzenském vztahu onoho vojáka.¹⁰⁶ Sami si můžeme udělat představu o tom, jak si média během ofenzívy Tet vybírala reportáže podle toho, co se jim v danou chvíli hodilo.

Po ofenzívě Tet začala důvěryhodnost amerického prezidenta Johnsona ve Spojených státech klesat. Zatímco po jeho nástupu do Bílého domu mu věřilo 80% Američanů, po ofenzívě Tet to bylo jen 26%.¹⁰⁷ Generál Westmoreland 9. února 1968 požádal prezidenta o povolání dalších 206 tisíc mužů do Vietnamu.¹⁰⁸ Poté chtěl provést námořní vylodovací invazi v Severním Vietnamu. Sbor náčelníků štábů to podpořil a ještě navrhl intenzivnější bombardování Hanoje a severovietnamského přístavu Haiphong.¹⁰⁹ Americký prezident tyto návrhy pečlivě zvážil, ale nakonec všechny iniciativy o posílení jednotek odmítl. Události prvních měsíců roku 1968 ve Vietnamu donutily prezidenta Johnsona k tomu, že se rozhodl vzdát svoji kandidaturu pro další prezidentské období. Rozhodnutí sdělil svému národu v neděli 31.

¹⁰⁵ The President's News Conference at the LBJ Ranch *January 1, 1968*. Dostupné z: <http://www.presidency.ucsb.edu/ws/index.php?pid=28693&st=vietnam&st1=>. Datum náhledu: 10. 8. 2012.

¹⁰⁶ DURMAN, s. 47.

¹⁰⁷ Časopis *Life*, Behind The Percentages. s. 53. 19. červenec 1968. Dostupné z: http://books.google.cz/books?id=QT8EAAAAMBAJ&hl=cs&source=gbs_navlinks_s. Datum náhledu: 9. 9. 2012.

¹⁰⁸ SYRUČEK, s. 188.

¹⁰⁹ FREY, s. 134.

března 1968. Na závěr svého dlouhého proslovu sdělil: „*Nebudu usilovat a nepřipustím nominaci své strany na další funkční období jako vašeho prezidenta.*“¹¹⁰ V červenci pak skončil také ve své funkci generál Westmoreland a nahradil ho veterán 2. světové války generál Creighton Abrams.¹¹¹

Světová reakce na ofenzívu Tet téměř vykreslovala dění ve Spojených státech. Lidé po celém světě dostávali takové zprávy, jaké vysílala americká média. V roce 1968 propukaly demonstrace proti americké účasti ve Vietnamu. V Evropě to bylo hlavně ve Velké Británii a ve Francii. Další zemí, kde se rozhořely masivní protesty, bylo Japonsko. Jižní Korea stáhla v důsledku ofenzívy Tet z Vietnamu většinu svých vojáků, což americké síly oslabilo.¹¹² Na bitevním poli se o vítězi rozhodlo rychle a většina vládních představitelů ve světě nepovažovala událost kolem ofenzívy Tet za zásadní.

Dnes můžeme severovietnamský útok, čistě z vojenského hlediska, označit spíše jako sebevražedný útok komunistů, kteří se fanaticky snažili vybojovat vítězství. Nedokázali to a američtí vojáci mohli oslavit vítězství, které se ale nakonec ukázalo jako zcela bezvýznamné. V důsledku ofenzívy Tet se v Americe již na válku pohlíželo jinak. Americká vláda nedokázala zabránit počínání novinářů a následné domácí i světové reakci veřejného mínění. 3. dubna 1968 požádala válkou vyčerpaná Hanoj Washington o zahájení mírových rozhovorů.

¹¹⁰ President Lyndon B. Johnson's Address to the Nation Announcing Steps To Limit the War in Vietnam and Reporting His Decision Not To Seek Reelection March 31, 1968. Dostupné z: <http://www.liblib.utexas.edu/johnson/archives.hom/speeches.hom/680331.asp>. Datum náhledu: 9. 9. 2012.

¹¹¹ The Jungle War 1965 – 1968. Dostupné z: <http://www.historyplace.com/unitedstates/vietnam/index-1969.html>. Datum náhledu: 9. 9. 2012.

¹¹² FREY, s. 143.

6 PRŮBĚH MÍROVÝCH JEDNÁNÍ

Oficiálně první schůzka mezi představiteli Spojených států a Severního Vietnamu se uskutečnila 13. května 1968 v Paříži.¹¹³ Obě válčící strany si uvědomily, že válka by se měla řešit diplomatickou cestou. Hanoj se k tomuto kroku uchýlila, protože utrpěla porážku během ofenzívy Tet, ze které vyšla oslabena. Naopak Washington byl vojensky na vrcholu. V Jižním Vietnamu operovalo přes 500 tisíc amerických vojáků, kterým se právě podařilo zvrátit mohutnou ofenzívu. Oficiální rozhovory byly neúspěšný kvůli rozdílným názorům obou válčících stran. V roce 1969 se rozběhla i tajná jednání mezi Henry Kissingerem a zplnomocněncem Hanoje Xuanem Thuyem.

6.1 Jednání v Paříži

V pařížských mírových rozhovorech zastával jako první funkci hlavního vyjednavče Averell Harriman, kterého v lednu 1969 nahradil Henry Cabot Lodge. Severní Vietnam zastupoval po celou dobu rozhovorů Le Duc Tho. Za FNO vyjednával Nguyen Thi Binh. V době, kdy úřad prezidenta zastával ještě Lyndon Johnson, Spojené státy věřily, že mají v jednáních výhodu díky vojenskému vývoji ve Vietnamu. Proto navrhovaly společný odchod americké armády a severovietnamských sil z Jižního Vietnamu s podmínkou přetrvání současné vlády v Saigonu. Pro Hanoj a zástupce FNO to nepřipadalo v úvahu a tak se jednání prodlužovala.

„Dnes večer jsem nařídil zastavit veškeré vzdušné útoky na Severní Vietnam s výjimkou severní oblasti demilitarizované zóny, kde se hromadí nepřítel a přímo odtud ohrožuje naše pozice na jihu. Kompletní zastavení bombardování bude záviset na budoucích událostech,“¹¹⁴

¹¹³ SYRUČEK, s. 191.

¹¹⁴ President Lyndon B. Johnson's Address to the Nation Announcing Steps To Limit the War in Vietnam and Reporting His Decision Not To Seek Reelection March 31, 1968. Dostupné z: <http://www.libjlib.utexas.edu/johnson/archives.hom/speeches.hom/680331.asp>. Datum náhledu: 3.3 2013.

pronesl Lyndon Johnson při svém proslovu národu 31. března 1968. Hanoj zareagovala deeskalací válečného úsilí. Tento scénář stál v pozadí zahájení mírových jednání mezi Spojenými státy a Severním Vietnamem. O měsíc a půl později již válčící země vyjednávaly u jednoho stolu. Samotná jednání ale tak jednoduchá nebyla. Téměř ihned po zahájení rozhovorů si Washington i Hanoj stanovily takové cíle, které byly pro obě země nepřijatelné. Dne 27. října 1968 Johnson opět zastavil nálety na Severní Vietnam.¹¹⁵ Rozhovory ale stále nikam nevedly.

Prezident Nixon převzal svůj úřad po osmi měsících od prvního zasedání v Paříži a jediné na čem se doposud obě strany dohodly, byl tvar jednacího stolu. Severovietnamský premiér Nguyen Cao Ky totiž odmítal jakékoliv uspařádání, které by stavělo vládu v Saigonu do role legitimního vládce Jižního Vietnamu. Tvar jednacího stolu byl tedy navržen tak, aby to vypadalo, že spolu jednají pouze dvě delegace – Hanoj a Washington.¹¹⁶ Richard Nixon se v době, kdy zastával prezidentský úřad, pokusil sblížit s Čínou a Sovětským svazem, aby Hanoj oslabil. Ta ale zůstala neoblomná a i nadále požadovala odchod všech zahraničních vojsk z Vietnamu. Nixonův předvolební slib *peace with honor*¹¹⁷ (z angl. překladu mír se ctí) se stále nenaplnoval. Nixon v prosinci 1968¹¹⁸ zaslal vládě v Hanoji dokument, Severovietnamcům nastínil, jakým směrem se bude ubírat jeho rozhodování v mírových jednáních. Odpověď přišla již za několik dní. Hanoj svůj postoj nezměnila. Výměna prezidentů ve Washingtonu pro ni neznamenovalo žádný ústupek nebo změnu v jejich požadavcích.¹¹⁹ Na 16. valném zasedání v květnu

¹¹⁵ Foreign Relations of the United States, 1964–1968 Volume VII, Vietnam, September 1968–January 1969, Document 124. Dostupné z: <http://history.state.gov/historicaldocuments/frus1964-68v07/d124>. Datum náhledu: 5. 3. 2013.

¹¹⁶ Procedural questions cause difficulty at the peace talks. Dostupné z: <http://www.history.com/this-day-in-history/procedural-questions-cause-difficulty-at-the-peace-talks>. Datum náhledu: 10. 3. 2013.

¹¹⁷ The Vietnam War and Its Impact - Nixon's peace with honor. Dostupné z: <http://www.americanforeignrelations.com/O-W/The-Vietnam-War-and-Its-Impact-Nixon-s-peace-with-honor.html>. Datum náhledu: 10. 3. 2013.

¹¹⁸ V té době byl jen zvoleným prezidentem, ale úřad oficiálně ještě nezastával.

¹¹⁹ KISSINGER, s. 247.

1969 severovietnamská delegace předložila 10 bodů, které by řešily situaci ve Vietnamu. Hlavní bod se znovu opíral o bezpodmínečné stažení všech amerických jednotek z Vietnamu. Severovietnamci rovněž chtěli reparace za válečné škody, které napáchala americká armáda. Dále požadovali vznik koaliční vlády v Saigonu, ve které by měly právo působit všechny *společenské vrstvy a politická hnutí v Jižním Vietnamu, které představují mír, nezávislost a neutralitu.*¹²⁰ Po následné diskuzi ale vyšlo najevo, že komunisté by si sami určili tyto *společenské vrstvy a politická hnutí*. Návrh byl Washingtonem striktně odmítnut.

Neshody panovaly v otázce stažení amerických vojsk z Vietnamu. Zatímco Hanoj požadovala jejich okamžitý odchod. Nixon navrhl, aby se jednotky Spojených států a NVA stahovaly paralelně. Spojené státy nemohly hned z Vietnamu odejít, protože by to znamenalo bezprostřední ohrožení všech nekomunistických zemí v jihovýchodní Asii. 14. května 1969, šest dní po předložení návrhů severovietnamské delegace, promluvil Richard Nixon ke svému národu.¹²¹ V projevu mluvil pouze o válce ve Vietnamu. Nejprve prohlásil, že Spojené státy mají ve Vietnamu jediný záměr, dosažení demokracie a svobodných voleb. Jakkoliv tyto volby dopadnou, Washington je bude respektovat. Americký prezident rovněž vyhlásil několik bodů, které by dle jeho slov měly být přijatelné pro všechny strany. V tomto osmibodovém programu Nixon představil svoji strategii pro odchod jeho vojsk z Vietnamu: „*Jakmile bude dosaženo dohody, všechny cizí jednotky se začnou stahovat z Jižního Vietnamu.*“ Druhý bod upřesňoval stažení vojsk: „*Do dvanácti měsíců od dohody se stáhne převážné množství cizích jednotek. Po uplynutí této doby všechny zbylé cizí jednotky odejdou do vyznačených oblastí a nebudou zasahovat do bojových akcí.*“¹²² Dále ještě americký prezident vyzývá k propuštění zajatců a navrhuje přizvat mezinárodní kontrolní komisi, která by

¹²⁰ Tamtéž, s. 255.

¹²¹ Richard Nixon Address to the Nation on Vietnam. May 14, 1969. Dostupné z: <http://www.presidency.ucsb.edu/ws/?pid=2047>. Datum náhledu: 20. 3. 2013.

¹²² Tamtéž. Datum náhledu: 20. 3. 2013.

dohlížela na dodržování Ženevské dohody z roku 1954. Washington takto upustil od své doposud základní podmínky tzv. Manilské formule. Manilskou formuli nabídl Lyndon Johnson Hanoji v říjnu 1966. Definovala stažení cizích vojsk z Jižního Vietnamu. Spojené státy by podle ní opustily Jižní Vietnam šest měsíců po odchodu všech jednotek severovietnamské armády z tohoto území. Nixonův osmibodový program se přenesl na oficiální jednání do Paříže. Hanojský vyjednaváč Xuan Thuy ještě před samotným sezením v Paříži hodnotil americký návrh kladně. Jakmile ale schůzka začala, nechtěl o případném postupném stažení cizích jednotek nijak polemizovat.¹²³ Jednání o míru vázla.

Svět se konečně dočkal mírových jednání mezi Spojenými státy a Severním Vietnamem. Přes velké očekávání postupně vycházelo najevo zklamání, které doprovázelo celý průběh pařížských mírových rozhovorů. Spojené státy oproti Hanoji projevíly zájem učinit několik ústupků, ale severovietnamští vyjednaváči stále požadovali nekompromisní odchod Američanů z Vietnamu. Hanoj i Washington pod tíhou situace souhlasily se zahájením tajných jednání, která měla urychlit dosažení vzájemné dohody

6.2 Tajná jednání mezi Henry Kissingerem a Le Duc Thoem

První z celkem třinácti tajných setkání se uskutečnilo 4. srpna 1969 mezi Henry Kissingerem a Xuan Thuyem. Stejně tak jako oficiální jednání vedly se i tajné rozhovory v Paříži. Schůzka proběhla v ulici Rivoli v bytě generálního konzula Francie Jeana Sainteny.¹²⁴ Aby se Kissinger dostal na jednání, musel tajně použít prezidentovo letadlo, se kterým přistál na pařížském vojenském letišti. Odtud za přísných opatření odjel autem do pařížské vily, kde se setkal se svým severovietnamským protějškem. Kissinger na jednání zopakoval jako přijatelné řešení Nixonův

¹²³WILLBANKS, James H, Vietnam War almanach, New York 2009, s. 297.

¹²⁴ Secret negotiations are initiated in Paris. Dostupné z: <http://www.history.com/this-day-in-history/secret-negotiations-are-initiated-in-paris>. Datum náhledu: 20. 3. 2013.

osmibodový program ze 14. května. Severovietnamský vyjednaváč ho ale odmítl a první schůzka tak nepřinesla nic konkrétního. Diplomaté se předběžně dohodli na dalších vzájemných setkáních.

Tajné jednání číslo dvě se uskutečnilo 21. února 1970. Xuana Thuyena zde ovšem vystřídal Le Duc Tho.¹²⁵ Zastupovali své země jako její nevyšší zmocněnci. Jejich průběžné schůzky probíhaly po dobu tří let. Kissinger a Tho společně chtěli odchod Američanů z Vietnamu. Otázka ale spočívala za jakých podmínek to udělat. Oba diplomaté se naopak nedokázali shodnout na budoucí podobě vlády v Saigonu. Severovietnamci měli svoji jasnou vizi, jak by měla vypadat saigonská vláda. Le Duc Tho dále požadoval, aby odstoupila vláda Jižního Vietnamu v čele s prezidentem Nguyenem Van Thiem. Nic podobného pro Spojené státy nepřipadalo v úvahu. Na řadu také přišla otázka vtažení Laosu a Kambodži do války. Američané pochopitelně chtěli, aby se z obou zemí staly neutrální země. Severovietnamci by tak museli opustit území, kde měli několik základen. Le Duc Tho návrh kategoricky odmítl. Argumentoval tím, že na tyto úvahy je již pozdě a do války byla vtažena celá Indočína.¹²⁶ Hanoj si nadiktovala podmínky, za kterými si tvrdě stála a nehodlala z nich polevit. V tomto duchu pokračovaly rozhovory až do podzimu 1972.

V polovině roku 1972 pomalu vrcholila kampaň 47. prezidentských voleb ve Spojených státech. Současný prezident a zároveň kandidát na znovuzvolení Richard Nixon chtěl jít do voleb jako prezident, který dokázal vymanit Spojené státy z Vietnamu. Henry Kissinger proto tlačil na Tha, aby bylo dosaženo dohody ještě před volbami. V září a říjnu 1972 se schůzky zintenzivňovaly a po jednání z 26. října Henry Kissinger pronesl novinářům krátkou, ale výstižnou větu: „*Mír je na dosah ruky*“¹²⁷ Tehdy

¹²⁵ GUAN, Ang Cheng, *Ending The Vietnam War the Vietnamese Communists' Perspective*, London 2004, s. 42.

¹²⁶ KISSINGER, s. 414.

¹²⁷ SURI, Jeremi, *Henry Kissinger and the American century*, Cambridge 2007, s 230.

oba vyjednaváči z části upustili od svých požadavků. Spojené státy připustily možnost přítomnosti severovietnamských vojsk v Jižním Vietnamu. Naopak Hanoj již nepožadovala bezpodmínečné odstoupení prezidenta Jižního Vietnamu Thia. Skrze všechna úsilí se podařilo najít společnou řeč až začátkem roku 1973.

Po svém znovuzvolení v listopadu 1972 se staronový prezident Nixon zachoval přesně, jak Hanoj očekávala a čeho se obávala. Americký prezident přesvědčivě vyhrál volby a zaujal mnohem tvrdší postoj vůči Severnímu Vietnamu. Dne 13. prosince se mírové rozhovory zasekly, protože Bílý dům požadoval změny v předběžné dohodě z října. Hanoj nesouhlasila a jednání se přerušila.¹²⁸ Nyní již sebevědomý Nixon nařídil masivní bombardování Hanoje a přístavu Haiphong. Nálety trvaly od 18. do 29. prosince 1972, jen na Štědrý den letadla nelétala. Tato akce vešla ve známost jako *vánoční bombardování*.¹²⁹ Nálety byly velice intenzivní a zahynulo při nich mnoho civilistů. Severovietnamci se rozhodli k návratu za jednací stůl. Ihned po obnovení rozhovorů nařídil Bílý dům zastavení bombardování. Schůzky se opět rozběhly 30. prosince. Hanoj ale po bombardování udělala jen minimum ústupků vůči americkým požadavkům. Výsledná dohoda, kterou podepsaly Spojené státy, Jižní Vietnam, Severní Vietnam a FNO, nakonec nesla jen minimální změny původní dohody z 26. října 1972. Pařížskou mírovou dohodu stvrdily svými podpisy všechny strany 27. ledna 1973.¹³⁰

Díky tajným jednáním se podařilo dosáhnout dohody. Na oficiálních jednáních v Paříži se nepodařilo nic vyřešit. Schůzky probíhaly pokaždé téměř stejným způsobem. Nejdříve obě strany přečetly své návrhy, následně každá strana odmítla tvrzení svého protějšku a jednání byla přeložena na další týden. Pařížská mírová konference byla významná jedině tím, že zde byla podepsána Dohoda o ukončení války a obnovení

¹²⁸ LEVY, Debbie, *The Vietnam War*, Minneapolis 2004, s. 62.

¹²⁹ WILLBANKS, s. 503.

¹³⁰ DAVIES, s. 1036.

míru ve Vietnamu, ke které dospěl Henry Kissinger společně se svým protějškem Le Duc Them během jejich tajných setkání.

7 MÍROVÁ DOHODA Z ROKU 1973 A JEJÍ HODNOCENÍ

Dohodu o ukončení války a obnovení míru ve Vietnamu podepsal v Paříži státní tajemník William P. Rogers za Spojené státy a ministr zahraničních věcí Nguyen Duy Trinh za Vietnamskou demokratickou republiku. Za dosažení dohody obdrželi 16. října 1973 Henry Kissinger a Le Duc Tho Nobelovu cenu míru. Tho ji ovšem nepřijal do té doby, než *mír bude skutečně definitivní*.¹³¹ Podpis znamenal definitivní odchod amerických vojsk z Vietnamu po devíti a půlleté účasti ve válce.

Kompletní dohodu tvoří celkem 23 článků, které jsou rozděleny do 9 kapitol. Mírová dohoda vešla v platnost druhý den 28. ledna 1973,¹³² tím bylo nařízeno s okamžitou zastavení všech bojových operací. Poslední americký voják, který byl zabit při akci, se jmenoval William Nolde. Zemřel poblíž vesnice An Loc během severovietnamského ostřelování. Celý incident se udál pouze 11 hodin před nabytím příměří.¹³³ Základním bodem smlouvy je stažení amerických i cizích vojsk z území Jižního Vietnamu.

Spojené státy odešly v době, kdy se situace ve Vietnamu pohybovala mezi příměří a zároveň koncem saigonské vlády. Washington měl na stažení vojsk 60 dní. V dohodě byl ujednáno i odchod všech amerických vojenských poradců. Zároveň Američané nesměli ponechat v Jižním Vietnamu žádný vojenský materiál. Naopak Hanoj si mohla ponechat na území Jižního Vietnamu až 140 000 svých vojáků. Další bod smlouvy se týkal válečných zajatců. Konkrétně je to kapitola III. *Návrat zajatých vojenských osob a civilních osob cizího původu a*

¹³¹ Henry Kissinger and Le Duc Tho awarded Nobel Peace Prize. Dostupné z: <http://www.history.com/this-day-in-history/henry-kissinger-and-le-duc-tho-awarded-nobel-peace-prize>. Datum náhledu: 22. 3. 2013.

¹³² WILLBANKS, s. 434.

¹³³ JENSEN, Elizabeth, Last Man Down, Los Angeles 2000. Dostupné z: <http://articles.latimes.com/2000/apr/29/news/mn-24659>. Datum náhledu: 29. 3. 2013.

*zajatých vězněných osob vietnamského původu.*¹³⁴ Všechny zúčastněné strany si měly vyměnit seznamy zajatých civilních a vojenských osob a vzájemně si předávat informace o pohřešovaných osobách. Časový limit pro konečnou výměnu zajatců byl stanoven rovněž na 60 dní. Hanoj propustila 13. února 1973 prvních 141 válečných zajatců.¹³⁵ Zpět do vlasti se nevrátilo 2 583 pohřešovaných vojáků.¹³⁶ Celkem bylo propuštěno přes 500 amerických zajatců. Hanoj na rozdíl od FNO udělala pro propuštění Američanů vše, co bylo v jejích silách. Jednotky FNO všechny své zajatce nepropustily, protože donutit smluvním dokumentem partyzánského bojovníka v džungli, aby propustil zajatce, je téměř nespílitelný úkol. Pohřešovaní vojáci se ve Spojených státech stávali předmětem sporů ještě dlouhá léta po válce.

Pařížská mírová smlouva kromě vojenských akcí řešila také územní a politické záležitosti. V některých bodech se dovolávala na Ženevskou dohodu z roku 1954, buď ji potvrzovala, anebo upravovala. Kapitola V. *Znovusjednocení Vietnamu a vztah mezi Severním a Jižním Vietnamem.*¹³⁷ Zde se definuje hranice z roku 1954 mezi Jižním a Severním Vietnamem. Dosavadní společnou hranici tvořila 17. rovnoběžka. Dohoda z Paříže určovala 17. rovnoběžku jako provizorní linii, která není společnou hranicí politického nebo územního charakteru. Obě vlády v zemi pak byly vyzvány ke společnému jednání, které by upřesňovalo pohyb civilních osob přes tuto linii. Severní ani Jižní Vietnam se nemohly stát členem žádného vojenského paktu a na jejich území rovněž nesměly být žádné základny cizích vojsk. Pařížská dohoda takto potvrdila již dřívější usnesení z Ženevy. Samostatnou kapitolu (VII.) tvořily

¹³⁴ Agreement on Ending the War and Restoring Peace in Vietnam. Dostupné z: <http://www.cvce.eu/viewer/-/content/656ccc0d-31ef-42a6-a3e9-ce5ee7d4fc80/en>. Datum náhledu: 29. 3. 2013.

¹³⁵ Sterba, James P., *First Prisoner Release Completed*, New York 1973. Dostupné z: <http://www.nytimes.com/learning/general/onthisday/big/0212.html> Datum náhledu: 30. 3. 2013.

¹³⁶ www.miafacts.org. Datum náhledu: 30. 3. 2013.

¹³⁷ Agreement on Ending the War and Restoring Peace in Vietnam. Dostupné z: <http://www.cvce.eu/viewer/-/content/656ccc0d-31ef-42a6-a3e9-ce5ee7d4fc80/en>. Datum náhledu: 4.4 2013.

také sousední státy *Kambodža a Laos*.¹³⁸ Zde se klade vážný důraz na dodržení neutrality obou zemí. Všichni účastníci Pařížské mírové konference se smlouvou zavázali, že nebudou toto území využívat ve svůj prospěch. Případné spory v Indochíně měly řešit pouze státy mezi sebou.

V Paříži byla vytvořena čtyřčlenná dozorčí komise, která se skládala ze všech zúčastněných stran na konferenci. Dozorčí komise dohlížela na plnění základních bodů dohody, zastavení palby, odstranění základů cizích jednotek, výměny zajatců a výměny informací o zajatcích. Dále Nixon souhlasil s hospodářskou pomocí Severnímu Vietnamu ve výši 4,75 miliard amerických dolarů jako podmínkou pro dodržení smlouvy.¹³⁹ Hanoj ji ale v roce 1975 porušila a veškerá pomoc se tím zastavila. Až v roce 2012 vláda Spojených států vytvořila plán na odstranění škod po pesticidu Agent Orange. Odhadované náklady jsou 45 miliónů amerických dolarů a veškeré práce by měly být dokončeny do roku 2015.¹⁴⁰

Dohoda o ukončení války a obnovení míru ve Vietnamu připravila živnou půdu pro opětovné sjednocení Vietnamu. Pro Severní Vietnam znamenala mírová smlouva vítězství, pro Spojené státy úlevu z agónie. Washington do podpisu smlouvy neměl pochyb, že dříve nebo později to bude znamenat konec demokratického státu, za který téměř deset let bojoval. Po konferenci v Paříži se asistent prezidenta pro domácí záležitosti John Ehrlichman zeptal Henryho Kissingera: „*Na jak dlouho odhadujete, že Jižním Vietnam může přežít v rámci takové dohody?*“ odpověď byla zcela upřímná: „*Myslím, že když budou mít štěstí, mohou vydržet rok a půl.*“ Ehrlichman dále poznamenal, že smlouva není

¹³⁸ Tamtéž. Datum náhledu: 5.4 2013.

¹³⁹ Reparations - Reparations and group remediation. Dostupné z: <http://www.americanforeignrelations.com/O-W/Reparations-Reparations-and-group-remediation.html>. Datum náhledu: 6. 3. 2013.

¹⁴⁰ U.S. in first effort to clean up Agent Orange in Vietnam. Dostupné z: <http://edition.cnn.com/2012/08/10/world/asia/vietnam-us-agent-orange>. Datum náhledu: 9. 3. 2013.

výhodná pro Jižní Vietnam. Kissinger odpověděl otázkou: „*Chcete po nás, abychom tam zůstali navždy?*“¹⁴¹

¹⁴¹ BERMAN, Larry, *No Peace, No Honor: Nixon, Kissinger, and Betrayal in Vietnam*, New York 2001, s. 8.

8 ODCHOD AMERICKÝCH VOJSK Z VIETNAMU A SJEDNOCENÍ ZEMĚ V ROCE 1975

Počet amerických jednotek ve Vietnamu dosáhl svého vrcholu 30. dubna 1969. Do té doby bylo zabito 33 641 Američanů.¹⁴² Od této chvíle se množství amerických jednotek začalo pomalu snižovat. Změna na prezidentském postu ve Spojených státech přinesla i jiný pohled na válku ve Vietnamu. Nixon začal novou strategii a nahrazoval americká vojska vojsky jihovietnamskými.

7.1 Vietnamizace konfliktu

Nixonova doktrína neboli vietnamizace byla vyhlášena Richardem Nixonem. Prvně ji zveřejnil 25. července 1969 na nejnižnějším ostrově Marian Guamu.¹⁴³ Zde se americký prezident zastavil v rámci jeho mezinárodních návštěv. Celý plán vietnamizace měl nahradit odcházející americké jednotky jihovietnamskými vojsky. Bílý dům zároveň připravil plány pro bojový výcvik jihovietnamské armády a proškolení o zacházení s americkou vojenskou technikou. Spojené státy se dále zavazovaly k dodržení všech spojeneckých smluv v Indočíně. Konfliktů se ale měly účastnit pouze ve výjimečném případě.

Již v září 1969 jihovietnamská vojska převzala naprostou kontrolu v oblasti delty Mekongu na jihu země. Toto území bylo tradičním místem, kde se vyskytovalo velké množství nepřátel. Američané zde zasahovali pouze letecky. Mezi lety 1970 – 1971 byl v této oblasti relativní klid. Jihovietnamci kontrolovali bez větších potíží téměř celý jih Jižního Vietnamu. Rok od vyhlášení vietnamizace Senát ve Washingtonu zrušil Rezoluci o Tonkinském zálivu. Spojené státy nadále nebyly nikterak vázány vojenskou obranou Jižního Vietnamu, což umožňovalo rychlejší odchod. Odvolání Rezoluce bylo výsledkem amerických výzkumů a

¹⁴² The Vietnam War. The Bitter End 1969 – 1975. Dostupné z:

<http://www.historyplace.com/unitedstates/vietnam/index-1969.html>. Datum náhledu: 11. 3. 2013.

¹⁴³ Tamtéž. Datum náhledu: 20. 3. 2013.

studií, které předpovídaly možné vítězství ve Vietnamu nejdříve za 15 let.¹⁴⁴ Richard Nixon obhajoval vietnamizaci příliš velkým počtem obětí, které si vyžádala válka. Připomeňme, že Doktrína z Guamu měla své odpůrce a to i v řadách amerických generálů. Ve Spojených státech bylo zároveň rozšířené hnutí, které válku obhajovalo a podporovalo ji. Americký prezident měl 3. listopadu 1969 projev k národu, kde vysvětloval své rozhodnutí k zahájení vietnamizace války: „*Chci mír stejně jako vy. Existují silné osobní důvody pro ukončení této války. Tento týden budu muset podepsat 83 dopisů matkám, otcům, manželkám mužů, kteří položili jejich životy za Ameriku ve Vietnamu. Pro mě je jen malé zadostiučinění, že tohle je jen třetina toho, co jsem musel podepsat první týden po nástupu do úřadu. Není zde nic, co bych chtěl víc než vidět den, kdy nebudu muset psát tyto dopisy.*“¹⁴⁵

Vietnamizace probíhala rychle a počet jihovietnamských vojáků se zvýšil z původních 850 000 na jeden milion již v létě 1970. Do armády vstoupila v rámci vietnamizace více než třetina Jihovietnamců ve věku 18 a 35 let.¹⁴⁶ Saigon měl k dispozici tehdy nejmodernější techniku, kterou dodaly Spojené státy. Američané se zároveň zasloužili o rozvoj infrastruktury v Jižním Vietnamu. ARVN měla díky počtu mužů a vyspělé vojenské technice velký potenciál. Efektivita boje ale byla nízká. Morálka vojáků nevykazovala ochotu vítězit. První významný neúspěch zaznamenala ARVN při invazi do Laosu v březnu 1971.¹⁴⁷ Operace se nezdařila a poprvé se také projevily neúspěchy vietnamizace v praxi.

Jihovietnamská vláda navenek Nixonovu doktrínu podporovala. Byla si ale plně vědoma, že odchod Američanů bude mít pro Saigon závažné důsledky. Na základě Doktríny sice Spojené státy stáhly své

¹⁴⁴ WELSH, s. 131.

¹⁴⁵ Richard Nixon: Vietnamization - The Great Silent Majority November 3, 1969. Dostupné z: <http://www.presidentialrhetoric.com/historicspeeches/nixon/vietnamization.html>. Datum náhledu: 20. 3. 2013.

¹⁴⁶ FREY, s. 156.

¹⁴⁷ Tamtéž, s. 161.

jednotky z Vietnamu, pro Saigon to ale představovalo první fázi zániku tamějšího režimu.

7.2 Zahájení stahování a postupný odchod amerických vojsk

Závažným důvodem, proč se Nixon rozhodl redukovat počet vojáků, byla již delší dobu trvající nespokojenost veřejnosti ve Spojených státech s vietnamskou válkou. Americký prezident dal předvolební slib, který chtěl dodržet. Dalším důvodem Nixonova rozhodnutí byla dlouhotrvající válka. Konflikt probíhal již pět let a stále neměl vítěze. S postupným odchodem vojsk Nixon zvyšoval počet leteckých útoků na Severní Vietnam.

V červnu 1969 se setkal Richard Nixon s prezidentem Jižního Vietnamu Nguyenem Van Thieuem na Midwayských ostrovech v Pacifiku. Účelem setkání bylo prodiskutovat celou řadu otázek týkajících se společných zájmů obou prezidentů. Především se jednalo o budoucnosti Vietnamu v oblasti politické, vojenské a hospodářské.¹⁴⁸ Americký prezident na schůzce oznámil svému protějšku stažení prvních 25 000 tisíc Američanů z Jižního Vietnamu. Odchod těchto mužů se měl uskutečnit nejpozději do konce srpna. Znamenalo to první oficiální oznámení jihovietnamské vládě, že Spojené státy již nebudou navyšovat počet svých vojsk ve Vietnamu.¹⁴⁹ Richard Nixon měl původní záměr poslat domů 100 000 vojáků, kteří by odešli ještě do konce roku 1969. Následující rok pak chtěl stáhnout zbytek. V Jižním Vietnamu by zůstaly pouze logistické jednotky a vzdušné síly. Takové rozhodnutí by mělo vážné důsledky pro probíhající mírová jednání v Paříži. Proto plány nebyly uskutečněny.¹⁵⁰ První vojáci, kteří opustili Vietnam, byli z 9. pěší divize. Stalo se tak 8. července 1969, zpět do Spojených států jich odjelo

¹⁴⁸ 232 - Joint Statement Following the Meeting With President Thieu. Dostupné z: <http://www.presidency.ucsb.edu/ws/?pid=2089>. Datum náhledu: 24. 3. 2013.

¹⁴⁹ Nixon and Thieu meet at Midway. Dostupné z: <http://www.history.com/this-day-in-history/nixon-and-thieu-meet-at-midway>. Datum náhledu: 4.4.2013.

¹⁵⁰ DE TOY, Brian M., Turning Victory Into Success: Military Operations After the Campaign, Fort Leavenworth 2004, s. 152.

800.¹⁵¹ Tímto byl zahájen první krok stahování, který proběhl ve 14 fázích od července 1969 do listopadu 1972. Počty jednotek se i nadále snižovaly. Vietnam opouštělo zhruba 150 000 každý rok. Na konci roku 1969 působilo v Jižním Vietnamu 456 800 vojáků a těsně před podpisem mírové smlouvy v roce 1973 se nacházeli ve Vietnamu převážně američtí poradci. Jejich počet byl 16 000. Poslední americká jednotka se stáhla z Vietnamu 29. března 1973.¹⁵² Jedna velká kapitola, ve které sloužilo přes dva miliony Američanů, byla uzavřena.

Nixon splnil slib, stal se prezidentem, který se dokázal svou zemi odpoutat od Vietnamu. Po odchodu Američanů z Vietnamu nejdříve Severovietnamci dodržovali mír. Ještě v roce 1973 se ale uskutečnilo několik bojových akcí proti ARVN. Závěrečné operace pak proběhly v roce 1975, kdy vznikla Vietnamská socialistická republika a největší sídlo ve Vietnamu Saigon bylo přejmenováno na Ho Či Minhovo Město.¹⁵³

7.3 Cesta ke sjednocení Vietnamu v roce 1975

Pařížské mírová dohoda definitivně stvrdila osamocení Jižního Vietnamu. ARVN čítala přes jeden milion mužů a jihovietnamské letectvo bylo čtvrté největší na světě.¹⁵⁴ Pro Nixona to byla přesvědčivá čísla, kterými obhajoval úspěšné stažení amerických vojsk z Vietnamu. Američané ještě před svým odchodem letecky poničili severovietnamskou infrastrukturu, aby zamezili pronikání severovietnamců do Jižního Vietnamu. Hanoi ještě po odchodu Spojených států nějaký čas vyčkávala a následně vyprovokovávala menší střety. Když se Severní Vietnam přesvědčil, že jejich údery nemají žádnou mezinárodní odezvu, začal ofenzívu s cílem sjednotit Vietnam.

¹⁵¹ The Vietnam War The Bitter End 1969 – 1975. Dostupné z: <http://www.historyplace.com/unitedstates/vietnam/index-1969.html>. Datum náhledu: 4.4 2013.

¹⁵² Tamtéž. Datum náhledu: 6.4 2013.

¹⁵³ MÜLLEROVÁ, Petra, Vietnam, Praha 2004, s. 79.

¹⁵⁴ FREY, s. 156.

Jižní Vietnam se zprvu dokázal ubránit bez větších potíží. Převaha se projevovala v letecké síle. Přelomový byl ale rok 1974. Americký Kongres tehdy v říjnu odsouhlasil snížení dotace na pomoci Jižnímu Vietnamu na 700 miliónů amerických dolarů.¹⁵⁵ S odchodem Američanů také stoupla nezaměstnanost. O místa přišli všichni lidé, kteří pracovali v americké sféře. Země se pomalu propadala do finanční a morální krize.

Severovietnamci zahájili první útoky v září 1973, osm měsíců od podepsání mírové dohody.¹⁵⁶ Útoky se postupně stupňovaly. Spojené státy ale touto dobou řešily jiný problém. Přední stránky novin začaly plnit zprávy o aféře Watergate a Vietnam rychle upadal do zapomnění. Richard Nixon raději v srpnu 1974 rezignoval a na jeho místo se dostal Gerald Ford.¹⁵⁷ Ford nebyl zvoleným prezidentem, proto se kvůli slabému mandátu neodhodlal k nějaké razantnější akci na záchranu saigonského režimu. Dveře s podporou Spojených států se Saigonu definitivně zavřely. V prosinci 1974 NVA dobyla provincii Phuoc Long na severu Jižního Vietnamu. ARVN v bitvě docházelo střelivo a pohonné hmoty. Severní Vietnam provincii získal po třech týdnech. V březnu následujícího roku pak padla Centrální vysočina a v cestě na Saigon již nestála žádná větší překážka.¹⁵⁸ Spojené státy se zmožily jen na diplomatické protesty, ale vojensky nezasáhly. Mezitím v dubnu jihovietnamský prezident Thieu uprchl na Tchaj-Wan.¹⁵⁹ Saigon definitivně padl 30. dubna 1975. Spojené státy ještě narychlo evakuovaly všechny své občany a alespoň část Jihovietnamců. Slavné záběry evakuace Amerického velvyslanectví v Saigonu nebo shazování vrtulníků z letadlových lodí do moře, aby bylo více místa pro evakuované osoby, pocházejí právě z těchto dní. Veškeré boje ve Vietnamu byly zastaveny 1. května 1975. Vietnam byl sjednocen

¹⁵⁵ WELSH, s. 158.

¹⁵⁶ The Vietnam War The Bitter End 1969 – 1975. Dostupné z: <http://www.historyplace.com/unitedstates/vietnam/index-1969.html>. Datum náhledu: 6.4 2013.

¹⁵⁷ DAVIES, s. 1041.

¹⁵⁸ MCNAB, WIEST, s. 230.

¹⁵⁹ DURMAN, s. 143.

pod vládou v Hanoji. Dne 2. července 1976 pak vznikla Vietnamská socialistická republika sloučením Severního a Jižního Vietnamu.¹⁶⁰

Jižní Vietnam nebyl na odchod Spojených států dostatečně připravený. Armáda, o kterou se Jižní Vietnam opíral, se hroutila zevnitř. Spojené státy naložily veškeré úsilí, aby se vláda v Saigonu udržela, ale dva roky po jejich odchodu tamní režim padl. Washington měl dost vnitřních problémů na to, aby byl schopný vyslat své jednotky zpět do Vietnamu. Zbytek světa také nezasáhl. Hanoj využila těchto příležitostí a porušila veškeré smlouvy z Paříže z roku 1973. Komunisté tak nastolili ve Vietnamu režim, který zde funguje dodnes.

¹⁶⁰ MÜLLEROVÁ, s. 80.

9 ZÁVĚR

Spojené státy se neúspěšně pokusily zastavit šíření komunismu v jihovýchodní Asii. Americké zapojení začalo po Ženevské konferenci, tedy ještě v době, kdy byl americkým prezidentem Dwight Eisenhower. Spojené státy odešly z Vietnamu až v roce 1973. Mezitím bylo zabito bezmála 59 tisíc amerických vojáků, kteří ve Vietnamu bojovali.

Obraz války ve Vietnamu se po ofenzívě Tet změnil. Severovietnamcům se akce nezdařila a vyšli z ní velice oslabeni. Naopak Američané díky své vojenské převaze dokázali úder nepřítele odrazit. Z taktického hlediska byla operace dobře naplánována. Přípravy proběhly za naprostého utajení a americká zpravodajská služba je nebyla schopná odhalit. Komunisté ale nedokázali získat alespoň přibližný odhad počtu amerických vojenských kapacit, proto jejich ztráty byly tak vysoké. Ofenzíva Tet změnila přesvědčení mnohých Američanů, kteří již nechtěli ve válce vítězství, ale okamžitý odchod z Vietnamu i za cenu první významné porážky Spojených států v historii.

Vliv mezinárodních aktérů na válku ve Vietnamu byl různý. Tradičně zde hrálo velkou roli soupeření mezi západním a východním blokem, ale pak také určité mocenské soupeření mezi dvěma komunistickými velmocemi Čínou a Sovětským svazem. Západní mocnosti válku převážně odsuzovaly, ale do politiky Spojených států ve Vietnamu se nijak neangažovaly. OSN se pokoušela najít mírové řešení hlavně v prvních letech války. Čína i Sovětský svaz stály za Severním Vietnamem a podporovaly ho. Obě země soupeřily o jeho větší přízeň, aby zde získaly mocenský vliv. Hanoj se ale nenechala ovládat žádnou stranou. Dovozu vojenského materiálu se nebránila, v diplomatické sféře to bylo naopak.

K zahájení mírových jednání značně napomohla ofenzíva Tet, po které se Washington i Hanoj dohodly na uskutečnění prvních společných rozhovorů. Nikdo v té době ale ještě netušil, že k závěrečné dohodě dojde až o 5 let později. Válka pokračovala dál i po prvních jednáních.

Společné rozhovory o míru byly velice složité a Hanoj po celou dobu všech sezení učinila jen minimum ústupků. Byl to Richard Nixon, který slevoval ve svých požadavcích, až nakonec došlo k podepsání mírové smlouvy v roce 1973. Tu vyjednal Henry Kissinger a Le Duc Tho během tajných jednání.

Nyní odůvodním své hypotézy, které jsem si vytyčil v úvodu. V první hypotéze jsem dával vinu západoevropským státům a OSN, které vyvíjely přílišný tlak na Spojené státy v době vietnamské války a tím zapříčinily odchod amerických vojsk z Vietnamu. Hypotézu musím na základě svých zjištění v mé práci vyvrátit. Probíhala studená válka a v Evropě, kde se nacházela hranice mezi oběma bloky, panovalo určité napětí. Velká Británie, Francie a ani žádný jiný stát v západní Evropě se nechtěl angažovat do záležitostí ve Vietnamu. Evropské mocnosti usilovaly o to, aby se Spojené státy nezapletly do Vietnamu příliš, čímž by se mohly oslabit jejich vojenské kapacity v Evropě. Generální tajemník OSN U Thant se také snažil přimět obě strany k dohodě, ale Washington ho zásadně ignoroval. Japonsko po několika jednáních se Spojenými státy nedokázalo zamezit používání svých letišť a japonský premiér se rovněž nechtěl vměšovat do politiky Spojených států ve Vietnamu. Po zahájení mírových rozhovorů se již žádný z těchto států včetně OSN nechtěl k válce ve Vietnamu výrazněji vyjadřovat.

Ve své druhé hypotéze jsem zastával názor, že Spojené státy opustily Vietnam kvůli možnému vojenskému střetnutí s Čínou nebo Sovětským svazem. Hypotézu musím potvrdit. Problém představovala především Čína, stát sousedící se Severním Vietnamem. Vojska Spojených států nepřekročila pozemními vojsky 17. rovnoběžku, protože Washington nechtěl vyvolat konflikt s Čínou. Spojené státy si nedovolily podniknout pozemní útok na Severní Vietnam a případným dobytím Hanoje zvítězit. Válka se tak prodlužovala a tím postupně vzrůstal odpor amerických občanů proti další účasti vojsk Spojených států ve Vietnamu. Obava ze střetu s Čínou tak vedla nepřímo k tomu, že Spojené státy nedokázaly rázným způsobem ukončit konflikt. Sovětský svaz

nepředstavoval takovou hrozbu jako Čína. Pokoušel se najít mír, ale zároveň Severnímu Vietnamu dodával zbraně. Počátkem 70. let 20. století pak Moskva i Peking vyměnily pomoc Hanoji za sblížení s Washingtonem, pro Američany to přišlo ale až příliš pozdě.

V poslední hypotéze přisuzuji odchod amerických vojsk z Vietnamu nespokojenosti občanů Spojených států s válkou po ofenzívě Tet. Na základě svých zjištění v práci tuto hypotézu také potvrdím. Prezident Johnson několik týdnů před ofenzívou prohlásil, že komunisté ve Vietnamu jsou téměř poraženi. Nebyla to pravda a Severovietnamci podnikli mohutný výpad do jihovietnamských měst. Občané Spojených států v té době přestali věřit v brzký konec války a zvedla se vlna protestů a násilí proti válce ve Vietnamu. Johnson se po ofenzívě Tet rozhodl, že se nebude ucházet o znovuzvolení. Po nástupu Nixona se situace na čas uklidnila díky jeho slibům, které zaručovaly důstojný a rychlý konec války. Ten se ovšem protáhl na další roky a prezidentova důvěra klesala. Richard Nixon chtěl uklidnit veřejné mínění ve Spojených státech a své jednotky nakonec stáhl.

Ve své práci jsem našel hlavní důvody odchodu amerických vojsk z vietnamské války. Soustředil jsem se na mezinárodní kontext a na to, jak běžní Američané vnímali tuto válku. Zejména mezinárodní problémy vietnamské války jsou často opomíjeny.

10 SEZNAM ZKRATEK

ARVN – Armáda Republiky Vietnam (Army of the Republic of Vietnam)

FNO – Fronta národního osvobození

KSSS – Komunistická strana Sovětského svazu

NATO – Severoatlantická aliance (North Atlantic Treaty Organization)

NVA – Armáda Severního Vietnamu (North Vietnamese Army)

OSN – Organizace spojených národů

SALT – Rozhovory o omezení strategických zbraní (Strategic Arms
Limitation Talks)

SEATO – Organizace smlouvy pro jihovýchodní Asii (Southeast Asia
Treaty Organization)

11 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

11.1 Literatura

ANG, Cheng Guan, Ending the Vietnam War : the Vietnamese communists, London 2004.

BERMAN, Larry, No Peace, No Honor: Nixon, Kissinger, and Betrayal in Vietnam, New York 2001.

DAVIES, Norman, Kronika lidstva: dějiny, Praha 1994.

DURMAN, Karel, Popely ještě žhavé: velká politika 1938-1991, Praha 2009.

FAIRBANK, John King, Dějiny Číny, Praha 2010.

FORD, Ronnie E., Tet 1968: understanding the surprise, Portland 1995.

FREY, Marc, Dějiny vietnamské války. Tragédie v Asii a konec amerického snu, Litomyšl 2003.

IGGERS, Geore G., Dějepisectví ve 20. století. Od vědecké objektivy k postmoderní výzvě, Praha 2002

JUDT, Tony, Poválečná Evropa: historie po roce 1945, Praha 2008.

KISSINGER, Henry, Roky v Bílém domě, Praha 2006.

KREJČÍ, Oskar, Zahraniční politika USA: ideje, doktríny, strategie, Praha 2009.

LEVY, Debbie, The Vietnam War, Minneapolis 2004.

MCNAB, Chris a Andy WIEST, Historie vietnamské války: nejdelší válka 20. století, Praha 2010.

MEISLER, Stanley, United Nations: the first fifty years, New York 1997.

MÜLLEROVÁ, Petra, Vietnam, Praha 2004.

NEWARK, Tim, Rozhodující bitvy dějin: Úplný přehled bojových střetnutí, která změnila moderní historii, Praha 2003.

NOŽINA, Miroslav, Dějiny Kambodže, Praha 2007.

PHYTHIAN, Mark, The Labour Party, war and international relations, 1945-2006, New York 2007.

ROBERTS, J., Dvacáté století: dějiny světa od roku 1901 do současnosti, Praha 2004.

SURI, Jeremi, Henry Kissinger and the American century, Cambridge 2007.

SYRUČEK, Milan, V zajetí džungle. Nejdleší válka 20. století, Praha 2007.

VILLARD, Erik, The 1968 Tet Offensive Battles Of Quang Tri City and Hue, Fort McNair 2007.

WELSH, Douglas a Sabine BUSSE, Úplná historie vietnamské války, Praha 1995.

WILLBANKS, James H., Vietnam War almanach, New York 2009.

ZBOŘIL, Zdeněk, Dějiny Malajsie, Singapuru a Bruneje, Praha 2009.

11.2 Elektronické zdroje

11.2.1 Dokumenty a dobový tisk

© 2004-2013 CVCE ,Agreement on Ending the War and Restoring Peace in Vietnam. Dostupné z: <http://www.cvce.eu/viewer/-/content/656ccc0d-31ef-42a6-a3e9-ce5ee7d4fc80/en>

© 2013 Ministry of Foreign Affairs of Japan, Japan-U.S. Security Treaty. Dostupné z: <http://www.mofa.go.jp/region/n-america/us/q&a/ref/1.html>

© Copyright 1994 Central Intelligence Agency, The positions of Hanoi, Peking, And Moscow on the isme of Vietnam Negotiations: 1962 to 1966. Dostupné z: http://www.foia.cia.gov/sites/default/files/document_conversions/14/esau-29.pdf

© Copyright 2008 presidential rhetoric Richard Nixon Vietnamization-The Great Silent Majority November 3, 1969. Dostupné z: <http://www.presidentialrhetoric.com/historicspeeches/nixon/vietnamization.html>

© Copyright 2013 Virtual Vietnam Archive, Intelligence Information
Cable: 1. Activities Affecting the United Nations 2. Presentation on 1 April
1965 of Petition on Vietnam to United Nations Secretary General U Thant
by Eight Permanent Representatives - April 1, 1965. Dostupné z:
<http://www.vietnam.ttu.edu/virtualarchive/items.php?item=0410329008>

© Natural Resources Defense Council, Table of Global Nuclear Weapons
Stockpiles, 1945-2002. Dostupné z:
<http://www.nrdc.org/nuclear/nudb/datab19.asp>

COLEMAN, Jonathan, Harold Wilson, Lyndon Johnson and the Vietnam
War, 1964-68, Aberystwyth 2011. Dostupné z:
<http://www.americansc.org.uk/Online/Wilsonjohnson.htm>
Copyright © United Nations 2013, Human Rights Council Twentieth
session. 14. června 2012. Dostupné z: <http://www.un.org>

Copyright © United Nations 2013, Peace-Keeping Operations Files of the
Secretary-General: U Thant - Viet-Nam. Dostupné z: <http://www.un.org>

General Records of the United States Government, Tonkin Gulf
Resolution 1964. Dostupné z:
<http://www.ourdocuments.gov/doc.php?flash=true&doc=98>

GRAHAM, Tibbetts, Top secret blunder reveals Wilson's war fears,
Londýn 2007. Dostupné z:
<http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/1568051/Top-secret-blunder-reveals-Wilsons-war-fears.html>
<http://articles.latimes.com/2000/apr/29/news/mn-24659>

JENSEN, Elizabeth, Last Man Down, Los Angeles 2000. Dostupné z:
<http://articles.latimes.com/2000/apr/29/news/mn-24659>

KING, Jessica, U.S. in first effort to clean up Agent Orange in Vietnam
2012. Dostupné z: <http://edition.cnn.com/2012/08/10/world/asia/vietnam-us-agent-orange>

PETERS Gerhard a. WOOLLEY John T, © 1999-2013 – Gerhard Peters
– The American Presidency Project, 232 - Joint Statement Following the
Meeting With President Thieu. June 8, 1969. Dostupné z:
<http://www.presidency.ucsb.edu/ws/?pid=2089>

Peters Gerhard a. Woolley John T, © 1999-2013 – Gerhard Peters – The American Presidency Project, 195 - Richard Nixon Address to the Nation on Vietnam. May 14, 1969. Dostupné z:
<http://www.presidency.ucsb.edu/ws/?pid=2047>

Peters Gerhard a. Woolley John T, © 1999-2013 – Gerhard Peters – The American Presidency Project, The President's News Conference at the LBJ Ranch January 1, 1968. Dostupné z:
<http://www.presidency.ucsb.edu/ws/index.php?pid=28693&st=vietnam&st1=>

Peters Gerhard a. Woolley John T, © 1999-2013 – Gerhard Peters – The American Presidency Project, 502 - Toasts of the President and Secretary General U Thant. August 6, 1964. Dostupné z:
<http://www.presidency.ucsb.edu/ws/?pid=26424>

President Lyndon B. Johnson's Address at Johns Hopkins University: "Peace Without Conquest" April 7, 1965. Dostupné z:
<http://www.lbjlib.utexas.edu/johnson/archives.hom/speeches.hom/650407.asp>

President Lyndon B. Johnson's Address to the Nation Announcing Steps To Limit the War in Vietnam and Reporting His Decision Not To Seek Reelection March 31, 1968. Dostupné z:
<http://www.lbjlib.utexas.edu/johnson/archives.hom/speeches.hom/680331.asp>

St. Petersburg Times, Vietnam Peace Action Complicated, 1968. Dostupné z:
<http://news.google.com/newspapers?nid=feST4K8J0scC&dat=19681029&printsec=frontpage&hl=en>

STERBA, James P, First Prisoner Release Completed, New York 1973. Dostupné z:
<http://www.nytimes.com/learning/general/onthisday/big/0212.html>

The Times News, Westmoreland Admits Nuclear Discussions, 1975. Dostupné z:
<http://news.google.com/newspapers?nid=1665&dat=19751018&id=9C9PAAAIBA&sjid=LCQEAAAIBA&pg=5263,4157987>

United States Department of State, 137. Research Memorandum From the Director of the Bureau of Intelligence and Research (Hughes) to Secretary of State Rusk, Washington 1968. Dostupné z: <http://history.state.gov/historicaldocuments/frus1964-68v29p2/d137>

United States Department of State, Foreign Relations of the United States, 1964–1968 Volume VII, Vietnam, Washington 1968. Dostupné z: <http://history.state.gov/historicaldocuments/frus1964-68v07/d124>

United States Department of State, Foreign Relations of the United States, 1964–1968. Volume XXIX, Part 2, Japan, Document 40. Dostupné z: <http://history.state.gov/historicaldocuments/frus1964-68v29p2/d40>

United States Department of State, Foreign Relations of the United States, 1964–1968 Volume II, Vietnam, January-June 1965, Document 228. Dostupné z: <http://history.state.gov/historicaldocuments/frus1964-68v02/d228>

11.2.2 Písemné publikace

COLMAN, Jonathan, A 'special relationship'?: Harold Wilson, Lyndon B. Johnson, and Anglo-American relations 'at the summit', 1964-68, New York 2004. Dostupné z: http://books.google.cz/books/about/A_special_relationship.html?id=d1ZnAAAAMAAJ&redir_esc=y

DE TOY, Brian M., United states. Army training and doctrine command, Fort Leavenworth 2004. Dostupné z: http://books.google.cz/books?id=3ftLNIIhX04C&dq=Turning+Victory+Into+Success:+Military+Operations+After+the+Campaign&hl=cs&source=gbs_navlinks_s

ELLIS, Sylvia, Britain, America, and the Vietnam War, Westport 2004. Dostupné z: http://books.google.cz/books?id=a3TJ2TKBq-sC&dq=Britain,+America,+and+the+Vietnam+War.&hl=cs&source=gbs_navlinks_s

HENDERSON, Gregory, Public Diplomacy and Political Change: Four Case Studies: Okinawa, Peru, Czechoslovakia, Guine: Praeger Special Studies in International Politics and Government, London 1973. Dostupné z: http://books.google.cz/books?id=8X_3k6saECcC&dq=Public+Diplomacy+

and+Political+Change:+Four+Case+Studies:+Okinawa,+Peru,+Czechosl
ovakia,+Guine:+Praeger+Special+Studies+in+International+Politics+and+
Government.&hl=cs&source=gbs_navlinks_s

LARSEN, Stanley a COLLINS James Jr., Allied participation in Vietnam,
Honolulu 2006. Dostupné z:

<http://www.psywarrior.com/AlliesRepublicVietnam.html>

SHIRAISHI, Masaya, Japanese relations with Vietnam, 1951-1987, Ithaca
1990. Dostupné z:

[http://books.google.cz/books?id=mZ_MJyIZrhYC&dq=Japanese+relations
+with+Vietnam,+1951-1987.&hl=cs&source=gbs_navlinks_s](http://books.google.cz/books?id=mZ_MJyIZrhYC&dq=Japanese+relations+with+Vietnam,+1951-1987.&hl=cs&source=gbs_navlinks_s)

11.2.3 Články

© 1996-2013, A&E Television Networks (autor neveden), LLC. All
Rights Reserved, North Vietnamese pilots being trained in Soviet Union.
Dostupné z: [http://www.history.com/this-day-in-history/north-vietnamese-
pilots-being-trained-in-soviet-union](http://www.history.com/this-day-in-history/north-vietnamese-pilots-being-trained-in-soviet-union)

© 1996-2013, A&E Television Networks (autor neveden), LLC. All Rights
Reserved, Lyndon B. Johnson meets with Aleksei Kosygin. Dostupné z:
[http://www.history.com/this-day-in-history/lyndon-b-johnson-meets-with-
aleksei-kosygin](http://www.history.com/this-day-in-history/lyndon-b-johnson-meets-with-aleksei-kosygin)

© 1996-2013, A&E Television Networks (autor neveden), LLC. All Rights
Reserved, North Vietnam and People's Republic of China sign aid
agreement. Dostupné z: [http://www.history.com/this-day-in-history/north-
vietnam-and-peoples-republic-of-china-sign-aid-agreement](http://www.history.com/this-day-in-history/north-vietnam-and-peoples-republic-of-china-sign-aid-agreement)

© 1996-2013, A&E Television Networks (autor neveden), LLC. All Rights
Reserved, De Gaulle urges the United States to get out of Vietnam.
Dostupné z: [http://www.history.com/this-day-in-history/de-gaulle-urges-
the-united-states-to-get-out-of-vietnam](http://www.history.com/this-day-in-history/de-gaulle-urges-the-united-states-to-get-out-of-vietnam)

© 1996-2013, A&E Television Networks (autor neuv eden), LLC. All Rights Reserved, Procedural questions cause difficulty at the peace talks. Dostupné z: <http://www.history.com/this-day-in-history/procedural-questions-cause-difficulty-at-the-peace-talks>

© 1996-2013, A&E Television Networks (autor neuv eden), LLC. All Rights Reserved, The Vietnam War and Its Impact - Nixon's peace with honor. Dostupné z: <http://www.americanforeignrelations.com/O-W/The-Vietnam-War-and-Its-Impact-Nixon-s-peace-with-honor.html>

© 1996-2013, A&E Television Networks (autor neuv eden), LLC. All Rights Reserved, Secret negotiations are initiated in Paris. Dostupné z: <http://www.history.com/this-day-in-history/secret-negotiations-are-initiated-in-paris>

© 1996-2013, A&E Television Networks (autor neuv eden), LLC. All Rights Reserved, Henry Kissinger and Le Duc Tho awarded Nobel Peace Prize. Dostupné z: <http://www.history.com/this-day-in-history/henry-kissinger-and-le-duc-tho-awarded-nobel-peace-prize>

© 1996-2013, A&E Television Networks (autor neuv eden), LLC. All Rights Reserved, Nixon and Thieu meet at Midway. Dostupné z: <http://www.history.com/this-day-in-history/nixon-and-thieu-meet-at-midway>

Copyright © 1999 The History Place™ All Rights Reserved (autor neuv eden), The Jungle War 1965 – 1968. Dostupné z: <http://www.historyplace.com/unitedstates/vietnam/index-1965.html>

Copyright © 1999 The History Place™ All Rights Reserved (autor neuv eden), The Vietnam War The Bitter End 1969 – 1975. Dostupné z: <http://www.historyplace.com/unitedstates/vietnam/index-1969.html>

Copyright © 2013 Advameg, Inc. (autor neuv eden), Secretary-General - Developments under u thant, 1961–1971. Dostupné z: <http://www.nationsencyclopedia.com/United-Nations/>

Copyright © 2013 Advameg, Inc., Reparations - Reparations and group remediation. Dostupné z: <http://www.americanforeignrelations.com/O-W/Reparations-Reparations-and-group-remediation.html>

Časopis Life, Behind The Percentages, 1968. Dostupné z: http://books.google.cz/books?id=QT8EAAAAMBAJ&hl=cs&source=gbs_navlinks_s

CHEN Jian, China's Involvement in the Vietnam War, 1964-69, Cambridge 1995. Dostupné z: <http://www.jstor.org/discover/10.2307/655420?searchUri=%2Faction%2FdoBasicSearch%3FQuery%3DChina%2527s%2BInvolvement%2Bin%2Bthe%2BVietnam%2BWar%252C%2B1964-69%26Search%3DSearch%26gw%3Djtx%26prq%3DCHEN%2BJian%26hp%3D25%26acc%3Doff%26aori%3Doff%26wc%3Don%26fc%3Doff&Search=yes&searchText=War%252C&searchText=Involvement&searchText=China%2527s&searchText=1964-69&searchText=Vietnam&uid=3737856&uid=2134&uid=2&uid=70&uid=4&sid=21101913599963>

MIZUMOTO, Yoshihiko, Harold Wilson's Efforts at a Negotiated Settlement of the Vietnam War, 1965-67, 2005. Dostupné z: http://sas-space.sas.ac.uk/3396/1/Journal_of_International_History_2005_n9_Mizumoto.pdf

11.3 Internetové zdroje

www.americanforeignrelations.com

www.americans.org.uk

www.cia.gov

www.cnn.com

www.cvce.eu

www.flickr.com

www.google.com

www.history.com

www.history.state.gov

www.historyplace.com

www.jstor.org

www.latimes.com

www.lbjlib.utexas.edu

www.lexpress.fr

www.miafacts.org

www.mofa.go.jp

www.nationsencyklopedia.com

www.nrdc.org

www.nytimes.com

www.ourdocuments.gov

www.presidecy.ucsb.edu

www.psywarrior.com

www.sas-space.sas.ac.uk

www.telegraph.co.uk

www.thenewnixon.org

www.un.org

www.vietnam.ttu.edu

www.vietvet.org

12 RESUMÉ

The bachelor's thesis is focused at the Vietnam War. There are explained main reasons for the departure of U.S. troops from Vietnam. It began in 1968 and finished on 1973. Thesis takes into account the international context and the reactions of the American citizens. In the end is describing the process of the peace meetings in Paris from the first session in 1968 and subsequent evaluation of the Paris peace treaties. United States tried to stop the spread of communism in South Vietnam. It all began with military and economic aid to Saigon. From 1964 U.S. entered in to the war against the North Vietnam. Especially in the first years of the Vietnam War the Western European countries try to resolve difficulties in Vietnam. Above all the United Kingdom and U.N. wanted to find peace as soon as possible. China and Soviet Union supported North Vietnam in fighting against South Vietnam and United States. Americans left Vietnam in 1973 this meant that Saigon lost the most important ally. The Vietnam once for all ended in 1975. In this time the troops of the North Vietnam united all country by force under the communist regime.

13 PŘÍLOHY

13.1 Obrazová příloha

Obrázek 1, Letecká základna Khe Sanh. Zde začala první fáze ofenzívy Tet.....	67
Obrázek 2, Americký prezident Richard Nixon představuje plán pro invazi do Kambodži.	68
Obrázek 3, Henry Kissinger a Le Duc Tho těsně po dosažení dohody o míru ve Vietnamu.	68
Obrázek 4, Odchod posledních amerických vojáků z Vietnamu 29. března 1973.	69

Obrázek 1, Letecká základna Khe Sanh. Zde začala první fáze ofenzívy Tet. Zdroj: www.vietvet.org.

Obrázek 2, Americký prezident Richard Nixon představuje plán pro invazi do Kambodži. Zdroj: www.thenewnixon.org

Obrázek 3, Henry Kissinger a Le Duc Tho těsně po dosažení dohody o míru ve Vietnamu. Zdroj: www.lexpress.fr

Obrázek 4, Odchod posledních amerických vojáků z Vietnamu 29. března 1973. Zdroj: www.flickr.com.

13.2 Časová osa

1954

- 7. květen: porážka Francouzů u Dien Bien Phu
- 20. červenec: podepsány ženevské dohody o příměří ve Vietnamu

1955

- 19. únor: vznik SEATO

1961

- leden: prezidentem Spojených států se stává J. F. Kennedy, do Vietnamu přijíždí velké množství vojenských poradců, první vojenské operace FNO

1963

- listopad: ve Spojených státech zavražděn prezident Kennedy, do prezidentského úřadu se dostává Lyndon B. Johnson

1964

- 3. srpen: v Tonkinském zálivu byl napaden americký torpédoborec U.S.S. Maddox severovietnamskými válečnými loděmi
- 4. srpen: letectvo Spojených států prvně bombarduje cíle v Severním Vietnamu, s útokem souhlasí 85% Američanů
- 6. srpen: americký prezident Johnson se setkává ve Washingtonu s generálním tajemníkem OSN U Thantem
- 7. srpen: Kongres ve Spojených státech přijal Tonkinskou rezoluci, prezident nyní může podnikat veškerá odvetná opatření na obranu Jižního Vietnamu

1965

- 7. únor: podepsána smlouva mezi Sovětským svazem a Severním Vietnamem o vzájemné pomoci

- 2. březen: začíná masivní bombardování Severního Vietnamu – operace Rolling Thunder
- 5. březen: první americké bojové jednotky se vylodily v jihovietnamském Da Nangu
- 14. dubna: podepsána smlouva mezi Čínou a Severním Vietnamem o vzájemné pomoci
- červen: ve Vietnamu je 181 000 amerických vojáků

1966

- březen: ve Vietnamu je 385 000 amerických vojáků
- září: francouzský prezident Charles de Gaulle vyzval při projevu v Phompenhu Spojené státy, aby opustily Vietnam

1967

- únor: Alexej Kosygin přijíždí do Londýna a projednává s Haroldem Wilsonem problematiku Vietnamu
- 23. červen: americký prezident Johnson se setkává se sovětským předsedou rady ministrů Alexejem Kosyginem
- 3. září: prezidentem Jižního Vietnamu se stává Nguyen Van Thieu

1968

- 21. leden: 20 000 severovietnamských vojáků zaútočilo na základnu Khe Sanh, tím začíná první fáze ofenzívy Tet
- 30. leden: na hlavní provinční města v Jižním Vietnamu zaútočily jednotky NVA a FNO, začíná hlavní fáze ofenzívy Tet
- 25. únor: hlavní boje v rámci ofenzívy Tet ustaly
- 13. květen: v Paříži začaly oficiální mírové rozhovory mezi Washingtonem a Hanojí

- 11. červen: generála Westmorlanda střídá generál Creighton W. Abrams
- 31. březen: americký prezident Johnson oznamuje národu, že se nebude ucházet o znovuzvolení
- listopad: americkým prezidentem zvolen Richard Nixon, touto dobou působí ve Vietnamu 536 100 amerických vojáků

1969

- 8. červen: prezident Nixon oznamuje stažení prvních 25 000 amerických vojáků z Vietnamu
- 25. červenec: prezident Nixon vyhlásil Nixonovu doktrínu na Guamu
- 2. září: umírá prezident Severního Vietnamu Ho Či Minh
- říjen – listopad: ve Washingtonu se konají masivní demonstrace za ukončení války ve Vietnamu
- 4. srpen: první tajná schůzka mezi Henry Kissingerem a Le Duc Thoem
- září: ve Vietnamu působí 474 000 amerických vojáků

1970

- květen: americká vojska společně s vojáky ARVN vstupují do Kambodži
- květen: další mohutné demonstrace ve Washingtonu proti válce ve Vietnamu
- 31. prosinec: americký Kongres ruší Tonkinskou rezoluci
- prosinec: na konci roku je počet amerických vojsk ve Vietnamu 335 800

1971

- březen – duben: invaze vojsk ARVN s podporou Americké letecké síly do Laosu
- říjen: Americká vojska v Jižním Vietnamu zredukována na 227 000 mužů

1972

- 30. březen: Severní Vietnam zahájil mohutný útok na Jižní Vietnam – tzv. Velikonoční ofenzíva
- 15. květen: Spojené státy předávají Japonsku Okinawu
- 26. květen: podepsána smlouva SALT 1
- 26. říjen: Kissinger po sérii rozhovorů prohlašuje, že *mír je na dosah ruky*
- 7. listopad: Nixon je znovu zvolen v prezidentských volbách
- 18. prosinec: Hanoj přerušila mírové rozhovory, Nixon následně nařizuje mohutné bombardování Severního Vietnamu – tzv. Vánoční bombardování
- 30. prosinec: znovuzahájení mírových jednání, Nixon zastavuje bombardování

1973

- 27. leden: v Paříži je oficiálně podepsána mírová smlouva
- 13. únor: Hanoj propustila první americké zajatce
- 29. březen: poslední americké jednotky opouštějí Vietnam
- září: Severovietnamci zahajují první vojenské operace proti Jižnímu Vietnamu po odchodu Američanů
- 16. říjen: Henry Kissinger a Le Duc Tho obdrželi Nobelovu cenu za mír

1974

- 9. květen: ve Spojených státech naplno propuká aféra Watergate
- 9. srpen: prezident Nixon odstoupí, jeho místo přebírá Gerald Ford
- prosinec: NVA dobývá první provincie na severu Jižního Vietnamu

1975

- březen: NVA dobývá Centrální vysočinu
- 25. duben: jihovietnamský prezident Thieu prchá na Tchaj-Wan
- 30. duben: Saigon padl do rukou Severovietnamců
- květen zastaveny všechny boje na území Vietnamu

1976

- 2. červenec: vznik Vietnamské socialistické republiky